

ST. LOUVENSKA vestnik

Letnik XXII.

Celovec, petek 27. oktober 1967

Štev. 43 (1326)

PO USPEHIH V CELOVCU IN SALZBURGU:

Socialistična zmaga tudi na Zgornjem Avstrijskem

Po nedavnih občinskih volitvah v Celovcu in Salzburgu, kjer so socialisti dosegli izredno lep uspeh, pravzaprav ni bilo več nobenega dvoma, kdo bo zmagal pri deželnozborskih volitvah na Zgornjem Avstrijskem, ki so bile minulo nedeljo. Vendar pa tudi največji optimisti na socialistični strani ter največji pesimisti na strani ÖVP niso računali s tem, da bo zmaga SPÖ izpadla tako prepričljivo oziroma da bo doslej vodilna ÖVP doživela tako očitni poraz. Izid nedeljskih volitev na Zgornjem Avstrijskem vsekakor pomeni v tem oziru pravo senzacijo, skupaj z nedavnimi rezultati v Celovcu in Salzburgu pa jasno kaže, kako avstrijsko ljudstvo ocenjuje dosedanje politiko ÖVP-jev-ske samovlade.

Izid deželnozborskih volitev na Zgornjem Avstrijskem kaže v številkah naslednjo sliko: SPÖ je dobila 307.125 ali 45,95 % glasov, medtem ko jih je pri zadnjih volitvah leta 1961 imela 256.162 oz. 39,58 %; za ÖVP je bilo oddanih 302.135 ali 45,20 % glasov (prej je imela 315 tisoč 964 — 48,82 % glasov); FPÖ ima zdaj 49.984 ali 7,47 % glasov

(doslej 62.524 — 9,66 %), Za KPÖ je glasovalo 5589 ali 0,83 % volivcev (prej 12.432 — 1,92 %); Olahova DFP pa je dobila 3510, to je 0,52 % glasov, medtem ko leta 1961 še ni kandidirala.

Na podlagi tega izida so dobile SPÖ 23 mandata (prej 19), ÖVP prav tako 23 (doslej 25) in FPÖ 2 (prej 4) mandata v novem deželnem zboru.

Že ta suhoparna govorica številkl dovolj jasno pokaže, da se je razmerje političnih sil na Zgornjem Avstrijskem po nedeljskih volitvah temeljito spremenilo. Položaj vodilne stranke, ki ga je doslej vedno zavzemala ÖVP, je zdaj prvič v tej deželi prevzela SPÖ: po mandatih sta si obe stranki sicer enaki, toda socialisti so dobili 5000 glasov več kot ÖVP in s tem tudi vso pravico, da v bodoče merodajno odločajo v deželni politiki. Le ob robu bodi omenjeno, da pomeni nedeljski poraz ÖVP tudi zgubo njene dosedanje večine v zveznem zboru, kjer bodo socialisti v bodoče lahko mnogo bolj vplivali na zakonodajo.

Glavni vpliv na bodoči razvoj bo imel izid nedeljskih volitev seveda neposredno na Zgornjem Avstrijskem. Tukaj pa je naravnost ironija, da bo odločilno vlogo igrala FPÖ, ki je sicer zgubila polovico

svojih prejšnjih mandatov, vendar bo ravno s preostalima dvema poslancema lahko odločala, kdo bo novi deželni glavar na Zgornjem Avstrijskem. Vsekakor sta že obe veliki stranki sklenili, da se bosta potegovali za ta položaj: ÖVP bo ponovno kandidirala dosedanjega deželnega glavarja dr. Gleissnerja, medtem ko je SPÖ imenovala Ludwiga Bernascheka, ki je doslej zavzemal položaj namestnika deželnega glavarja. Kateri od obeh kandidatov bo izvoljen, zavisí od večine v deželnem zboru, kjer pa imata — kakor že povedano — obe stranki enako število mandatov. Zato je pričakovati, da bodo pogajanja med strankami zelo težavna, saj niti ne gre samo za vprašanje deželnega glavarja, marveč hkrati tudi za položaj predsednika deželnega zbora ter za novo razdelitev referatov v deželni vladi, kjer imajo socialisti zdaj pravico do enega nadaljnjega člana.

Mimo težav, ki jih bo treba premisliti pri novi razdelitvi vodilnih položajev na Zgornjem Avstrijskem, pa je izid nedeljskih volitev privedel tudi do živahnih razprav tako v široki javnosti kakor še posebej v vodstvih strank. Gre po eni strani za iskanje vzrokov, po drugi strani pa za ocenjevanje posledic. Eno drži: poraz, ki ga je doživela ÖVP tekom dveh tednov kar v treh zveznih deželah, je vsekakor tako očiten, da zdaj o njem že lahko govorimo kot o izrazu splošnega vzdušja v vsedržavnem merilu. To pomeni, da avstrijsko ljudstvo v veliki večini odklanja politiko sedanje ÖVP-jevske vlade, medtem ko socialistom njihova prepričljiva zmaga nedvomno nalaga tudi večjo odgovornost.

V Ameriki in širom po svetu:

Mogočne demonstracije proti vojni v Vietnamu

Ob koncu zadnjega tedna so demonstracije proti vojni v Vietnamu, ki so se začele v Ameriki ter se potem razširile po vsem svetu, dosegle višek, kakršnega verjetno nihče ni pričakoval. Samo v Washingtonu se je zbralo okrog 150.000 demonstrantov, ki so prišli iz vseh predelov Amerike, da pred sedežem vlade in predvsem obrambnega ministrstva odločno izpovedo svojo zahtevo: Napravite konec umazani vojni v Vietnamu!

Zahteva po miru se je minulo soboto spremenila v največjo demonstracijo, kar jih je Amerika doživela po drugi svetovni vojni. Daleč nad sto tisoč demonstrantov je oblegalo sedež obrambnega ministrstva, ki je bil prava trdnjava, saj ga je poleg 8000 policajev in pripadnikov narodne garde moralo strážiti še 6000 vojakov padalcev. Morda je to dejstvo, značilno za današnje razmere v Ameriki, najbolj primerno ocenila ugledna "New York Times", ki je zapisala, da pomeni prihod 82. padalske divizije, katere je pred eno generacijo začela invazijo v Normandijo, zdaj pa mora braniti obrambno ministrstvo pred nasprotniki vietnamske vojne, "žalosten, ironičen pojav naših dni".

Demonstracija v Washingtonu pa je bila pravzaprav samo zaključek široko zasnovanih protestnih akcij, ki so trajale ves teden. V številnih ameriških mestih je prišlo minuli teden do velikih manifestacij, pri katerih so sodelovali državljani ne glede na politično prepričanje in vero, pripadniki vseh slojev, zlasti pa mladina, ki noče, da bi jo še naprej pošiljali v klavnico. Spričo tega razvoja organizatorji teh demonstracij zastopajo mnenje, da so le-te znamenje "rojstva novega gibanja". To gibanje, za katerim

stoji 150 najrazličnejših organizacij v Ameriki, hoče tudi v bodoče prirediti parade miru ter še bolj kot doslej opozarjati vlado, da mora napraviti konec sramotni vojni.

V okviru dneva mednarodne solidarnosti z vietnamskim ljudstvom, ki ga je za minulo soboto razglasil odbor stockholmske konference v Vietnamu, je prišlo do velikih demonstracij tudi v številnih drugih državah. Posebno odločno so se postavili na stran vietnamskega ljudstva Londončani, ki so so spoprijeli celo s policijo. Na Japonskem so demonstrirali predvsem študentje, ki so se hkrati izrekli tudi proti obisku predsednika vlade Satoja v glavnem mestu Južnega Vietnama. Zelo obširne demonstracije so se odvijale v številnih mestih Zahodne Nemčije, pa tudi v Španiji niso stali ob strani, čeprav se prepovedane vse demonstracije in je tudi prišlo do številnih aretacij. V Avstriji je bila največja manifestacija nasprotnikov vojne na Dunaju, kjer so demonstranti zahtevali ukinitve bombardiranja Severnega Vietnama in sploh sklenitev miru v Vietnamu. Jugoslovanski narodi pa so svojo solidarnost z vietnamskim ljudstvom izpovedali na raznih konferencah, katerih so se udeležili tudi vsaki politični predstavniki.

Po demonstracijah ob koncu minulega tedna prevladuje mnenje, da so te prireditve zajele na stolišče ljudi, ki so neposredno sodelovali, poleg tega pa razgibale na milijone ljudi širom po svetu. Zato organizatorji demonstracij v Ameriki upravičeno trdijo, da so dosegli velikansko zmago: mobilizirali so ameriško in mednarodno javnost za nadaljnjo, še bolj odločno borbo za mir v Vietnamu.

U TANT OB DNEVU ZDRUŽENIH NARODOV:

Svetovni mir je treba utrjevati

V torek tega tedna je ves svet obhajal dan Združenih narodov — dan, ki je posvečen propagiranju načel, zajetih v ustanovni listini OZN, katere predstavlja trdno osnovo za gradnjo novega sveta, sveta miru in prijateljstva med narodi. Seveda pa ta načela ne smejo ostati le teorija, marveč jih je treba prenesti v prakso, v vsakdanje življenje, kjer morajo postati obveznost za vse države pri urejanju mednarodnih problemov.

Ob dnevu Združenih narodov je glavni tajnik OZN U Tant naslovil posebno poslanico na mladino vsega sveta. V njej je poudaril, da je treba svetovni mir utrjevati s prizadevanji narodov vseh držav — velikih in majhnih — v skupnem delovanju, ki naj odpravi vzroke vojn, za boljši gospodarski in socialni razvoj, za odpravljanje razlik med bogatimi in revnimi državami ter za utrjevanje temeljev trajnega miru. Nadalje je U Tant opozoril, da bo usoda človeštva zelo negotova, če ne bomo velikanskih sredstev in tehničnega znanja, ki so nam v pomoč pri prodiranju v vesolje, izkoristili za boljše življenje vseh ljudi. „Naša resnična naloga je, da se mir naseli v zavest ljudi; da bi to nalogo uspešno izpolnili, je potrebno, da vi — fantje in dekleta — razsojate neodvisno, objektivno in kritično.“

V predavanju, ki ga je imel ob dnevu Združenih narodov, pa je U Tant dejal, da je po njegovem najbolj važno, kako zdaj države izpolnjujejo poglobljeno obveznost, ki jo vsebuje ustanovna listina OZN — da namreč v mednarodnih odnosih ne uporabljajo sile. Bodoči rodovi bodo sodili tiste, ki imajo zdaj moč, po tem, kar so prispevali k človeškemu miru in napredku.

Državni praznik republike Avstrije:

Praznično vzdušje po vsej državi

Včeraj smo v Avstriji obhajali državni praznik, ki je po vsej državi potekal v znamenju jasnega in zavestnega priznavanja k demokratični, neodvisni in suvereni avstrijski domovini, katere je po bridkih izkušnjah in za ceno ogromnih žrtev po zlomu nacističnega nasilja spet zaživela kot svobodna država ter deset let po osvoboditvi leta 1955 prostovoljno proglasila svojo trajno nevtralnost.

V vseh večjih mestih in zlasti na Dunaju so bile za državni praznik številne proslave, spominske prireditve in druge manifestacije, hkrati pa smo se državljani Avstrije ne glede na politično prepričanje tega dne

poklonili spominu žrtev, ki so padle v boju za svobodo Avstrije.

Tudi na Koroškem smo državni praznik dostojno obhajali. Glavne prireditve so bile v Celovcu, kjer je imel deželni zbor slavnostno zasedanje, na katerem je predsednik Tillian govoril o pomenu in vsebini državnega praznika. Deželni glavar Sima je priredil sprejem za mlade državljane, katerega so se udeležili zastopniki iz vseh koroških občin; med udeleženci so bili tudi predstavniki koroške slovenske mladine. Žrtvam za svobodo Avstrije pa smo se poklonili na celovškem pokopališču, kjer so zastopniki deželnih oblasti in raznih organizacij — med njimi tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Zveza koroških partizanov — položili vence ob spomenik. Bivši deželni glavar Ferdinand Wiedenig, ki je govoril v imenu žrtev fašizma in borcev za svobodo, je ob tej priložnosti naglasil, da se moramo ob državnem prazniku spomniti junakov, ki so v času najhujšega nasilja žrtvovali svoja življenja za svobodo domovine; hkrati pa moramo žrtev teh borcev vsaditi kot sveto izročilo predvsem v srca mladine, da bo znala ceniti in čuvati pridobitve protifašističnega boja.

Avstrijskemu državnemu prazniku je bila posvečena tudi včerajšnja slovenska oddaja celovškega radia. Govoril je predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter. Opozoril je na pestro zgodovino naše države ter ugotovil, da imamo avstrijski državljani vzroka dovolj za ponosno praznovanje, pa tudi za hvaležen spomin in poklon številnim poznanim in nepoznanim žrtvam za svobodo in neodvisnost naše domovine. »V to praznovanje se kot zvesti državljani zavestno vključujemo tudi koroški Slovenci. To ni le prazna beseda, to je iskrena izpoved, potrjena z našim velikim doprinosom v borbi za njeno osvoboditev in z našim vztrajnim prizadevanjem za njeno obnovo in izgraditev. Pri tem se zavedamo svojih dolžnosti, pa tudi svojih pravic, ki so resničen sad in mednarodno priznanje našega doprinosa v borbi za osvoboditev naše domovine. Zato ob prazniku upravičeno izražamo našo željo, da bi te pravice končno postale resnično uresničena in izvajana enakopravnost našega ljudstva na vseh področjih družbenega življenja.«

Nalagaj — pomagaj sebi in drugim!

S temi besedami Zveza slovenskih zadrug ter v nje včlanjene Hranilnice in posojilnice opozarjao na pomen varčevanja, ko se za letošnji Svetovni dan varčevanja 31. oktobra obračajo na javnost.

»Nalagaj — pomagaj sebi in drugim!« Ta poziv velja nam vsem; velja kmetu enako kot delavcu in velja obrtniku prav tako kakor izobražencu. Na vsakega posebej in na vse skupaj je naslovljen. Nihče ni izuzet, kajti varčevanje je za vsakogar ne le koristno marveč tudi potrebno.

Zivimo v dobi naglega življenjskega utripa. Vse se spreminja nenavadno hitro: kar je bilo še včeraj moderno, je danes lahko že zastarelo, jutri pa bo gotovo treba skrbeti za novo. Vsak dan prinaša nove zahteve, ki pa jih je mogoče izpolniti le tedaj, če so na razpolago potrebna sredstva. To velja v majhnem osebnem okviru in velja v velikem družbenem merilu. Torej je treba pravočasno misliti na to, da v trenutku potrebe ne bomo brez sredstev.

»Nalagaj — pomagaj sebi in drugim!« To geslo naših kreditnih zadrug za letošnji Svetovni dan varčevanja nam daje koristen nasvet, kako moramo ravnati, da bomo imeli sredstva, kadar jih bomo potrebovali. Denar, ki ga trenutno lahko pogrešamo, spada najino v domači denarni zavod. Ker nam bo naloženi denar donasal obresti, bomo pomagali sebi; pomagali pa bomo hkrati tudi drugim, kajti posojilnica bo iz naloženih sredstev lahko dajala posojila.

V naših razmerah je varčevanje pri lastnih denarnih zavodih še posebno važno. Zadruge so naša edina gospodarska hrbtenica, zato je naša narodna dolžnost, da to hrbtenico utrjujemo in krepimo. S tem bomo večali tudi našo gospodarsko in socialno neodvisnost ter se polagoma rešili zaostalosti, ki je spričo razvoja v drugih predelih dežele in države na našem ozemlju še posebno očitna. Vemo, da krivda ni na naši strani; prav tako pa tudi vemo, da se ne smemo zanašati na pomoč drugih, marveč moramo pot v lepšo bodočnost naših krajev in naših ljudi utirati sami. Pri tem so naše zadrug nedvomno najvažnejša oblika samopomoči.

»Nalagaj — pomagaj sebi in drugim!« Te besede bi morali vsekakor upoštevati zelo resno in s čutom odgovornosti. Predvsem pa nam ne bi smele biti vodilo le za Svetovni dan varčevanja, temveč bi nas morale spremljati skozi celo leto in nas opominjati iz dneva v dan.

GATT UGOTAVLJA:

Zastajanje rasti

V INDUSTRIJSKO RAZVITIH DRŽAVAH

Za gibanje svetovne trgovine je po ugotovitvah organizacije GATT (splošni sporazum o carinah in trgovini) tudi v prvem polletju 1967 značilno zastajanje rasti v industrijsko razvitih državah. To zastajanje, ki je rezultat konjunkturalnih gibanj, katera so v posameznih državah različna, je v bistvu nadaljevanje teženj, ki so se izrazile v letu 1966.

Kljub takšnemu razvoju gospodarskega položaja kaže izvoz razmeroma znaten porast, vsaj v primerjavi z leti 1963—1965, v primerjavi s porastom, zabeleženim v prvem polletju lanskega leta, pa se opaža nekoliko zastajanje porasta izvoza, zastajanje, ki je posamezne države prizadelo različno. Tako se je v prvem polletju 1967 izvoz območja EFTA povečal za 7,5 odstotka nasproti 8 odstotkov, kolikor je znašal porast v prvem polletju 1966 v primerjavi z ustreznim obdobjem 1965; izvoz EGS in Japonske se je povečal za približno 9 odstotkov nasproti 11 oziroma 13 odstotkov, izvoz Amerike in drugih evropskih držav, gledanih kot celota, pa za 10 nasproti 15 odstotkov v letu 1966. To pomeni, da je med razvitimi državami glede zastajanja rasti v izvozu na najboljšem območje EFTA, kjer se je porast zmanjšal le za pol odstotka, medtem ko je bilo v EGS in na Japonskem zabeleženo zmanjšanje porasta za 2 oziroma 4 odstotke, v Ameriki pa celo za 5 odstotkov.

Zastajanje ekonomske ekspanzije v industrijsko razvitih državah je seveda vplivalo tudi na njihov uvoz. V prvem polletju 1967 je uvoz narasel le za 7 odstotkov nasproti 13 odstotkov, kolikor je znašal porast v prvem polletju 1966 v primerjavi z istim razdobjem 1965. Po razpoložljivih začetnih podatkih je videti, da je zastajanje uvoza industrijsko razvitih območij prizadelo predvsem države v razvoju. V prvem polletju 1967 se je uvoz iz držav v razvoju povečal samo za 2 odstotka, medtem ko je v istem času lani povečanje znašalo še 8 odstotkov.

Izhajajoč iz razpoložljivih podatkov za prvih šest mesecev in upoštevajoč predvidevanja za drugo polletje 1967 prihajajo strokovnjaki GATT do zaključka, da bo za leto 1967 še naprej značilno zastajanje gospodarske ekspanzije v industrijsko razvitih območjih. To zastajanje bo spremljalo krčenje ekspanzije mednarodne trgovine, torej ekspanzije, ki je bila v zadnjih letih zelo izrazita. Predvsem pa bo zastajanje, ki je značilno za leto 1967, prizadelo izvoz držav v razvoju.

Avstrija in Bolgarija

ZA POVEČANJE
GOSODARSKEGA SODELOVANJA

Nedavni uradni obisk avstrijske vladne delegacije pod vodstvom kanclerja Klause v Bolgariji je — kakor izhaja tudi iz skupnega sporočila ob zaključku obiska — odprl številne nove možnosti za poglobitev gospodarskega sodelovanja med obema državama.

Na podlagi avstrijsko-bolgarskih razgovorov na najvišji ravni se bodo že v kratkem začela pogajanja o novem trgovinskem sporazumu. Poleg tega so se dogovorili za pripravo sporazuma o gospodarskem sodelovanju, ki bo predvideval kooperacijo obeh držav, konkretno pa tudi večjo udeležbo avstrijskih podjetij pri industrializaciji Bolgarije. Končno pa je predvidena še sklenitev pogodbe o kulturni, tehnični in znanstveni izmenjavi.

Sodelovanje 3 sosednih držav

v proizvodnji in prenosu električne energije

Na nedavnem rednem zasedanju Regionalne skupine za proizvodnjo in prenos električne energije med Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo (SUDEL) so med drugim razpravljali tudi o projektu za graditev daljnovoda 220 kV, ki bo povezoval elektroenergetske prenosne sisteme treh držav na omenjeni napetosti. Daljnovod, imenovan „zanka SUDEL“, bo imel skupno dolžino okoli 800 km ter bo povezoval Koroško in Vzhodno Tirolsko s Slovenijo in Benečijo. Tehnični projekt za „zanko SUDEL“ je izdelal študijski oddelček avstrijske elektrogospodarske družbe ob sodelovanju strokovnjakov vseh treh držav.

Kakor že povedano, bo dolžina tega daljnovoda znašala okoli 800 km. Od tega odpade največji del — namreč 387,4 km — na Italijo, ki mora zgraditi povezavo od Padrič na italijansko-jugoslovanski meji čez Somplago do postaje Scorse in Soverzene do italijansko-avstrijske meje; avstrijski del znaša 225,7 km ter sega od Homca na avstrijsko-jugoslovanski meji čez Bistrice v Rožu in Lienza na Vzhodnem Tirolskem do avstrijsko-italijanske meje; Jugoslavija pa ima na skrbi povezavo teh dveh odsekov in znaša njen del 182 kilometrov.

V uresničevanju tega projekta je najdalje napredovala Italija, ki ima daljnovod že do Padrič, tako da mora dokončati le še dva kilometra do meje proti Divači. Na avstrijskem ozemlju je doslej zgradil na del Lienza—Pelos v dolžini 33,4 km; trenutno je v gradnji daljnovod med postajo Vesele

(Obersielach) do nastajajoče elektrarne Bistrice v Rožu, ki bo dolg 47,5 km; odsek med postajo Vesele in državno mejo pri Homcu v dolžini 19,5 km bo zgrajen do konca prihodnjega leta, medtem ko se je glede odseka Bistrice v Rožu—Lienza (dolžina 125,3 kilometra) Avstrija obvezala, da ga bo zgradila do jeseni 1969. Gradnja daljnovoda hitro napreduje tudi v Jugoslaviji, kjer je zdaj v gradnji odsek Podlog—Kleče, poleg tega so v teku priprave za zgraditev odsekov Kleče—Divača in Divača—državna meja pri Padričah, medtem ko bo odsek Podlog—državna meja pri Homcu zgrajen do konca prihodnjega leta. To pomeni, da bo „zanka SUDEL“ dograjena do konca leta 1968 z izjemo odseka Bistrice—Lienza, kar pa ne bo oviralo začetek obratovanja ostalega dela daljnovoda, ki bo povezoval Avstrijo Italijo in Jugoslavijo.

Najmodernejša jeklarina Jugoslavije

je začela v Skopju poskusno proizvodnjo

Med svojim obiskom v Makedoniji je predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito izročil v obratovanje tudi novo jeklarino v Skopju, ki ni samo najmoderneje opremljena, marveč predstavlja hkrati tudi največji tovrstni obrat v Jugoslaviji. V prvi fazi znaša zmogljivost tega objekta 300.000 ton jekla na leto; v prihodnji fazi, to je do konca prihodnjega leta, se bo zmogljivost nove jeklarne povečala na 600.000 ton jekla letno; po dokončni izgradnji, predvidoma leta 1971, pa bo skopska jeklarina proizvajala na leto 1.000.000 ton jekla.

Kakor že rečeno, je nova jeklarina v Skopju najmoderneje opremljena ter velja za najmodernejši tovrstni obrat sosedne Jugoslavije. Sam proces proizvodnje od surovega železa do jekla traja samo približno eno uro, medtem ko traja ta proces v klasičnih Siemens-Martinovih pečeh tudi po osem do deset ur. Značilno za novo jeklarino v Skopju pa je tudi to, da se bo oskrbovala izključno z domačimi surovinami, namreč z železno rudo iz makedonskih rudni-

kov železa ter z električnim tokom iz nove termoelektrarne na Kosovu.

Za izgradnjo tega velikega industrijskega obrata so bila razumljivo potrebna velikanska sredstva. Že doslej so v ta namen porabili nekaj nad dve milijardi novih dinarjev, za dokončno izgradnjo jeklarne pa bo potrebnih še okrog 1,5 milijarde novih dinarjev.

Na otvoritveni slovesnosti je član zveznega izvršnega sveta Marin Cetinič poudaril, da spada nova jeklarina med najmodernejšo železarsko obrate v Evropi. Omenil je veliki napredek, ki ga je Makedonija dosegla v zadnjih desetih letih, ko se je njena proizvodnja povečala za več kot trikrat. Govorec o dosežanjih izvajanju gospodarske reforme je med pozitivnimi rezultati nakazal stabilizacijo trga, usklajitev odnosov med ponudbo in povpraševanjem, zmanjšanje inflacijskega pritiska in utrditev tečaja dinarja, medtem ko v vrsto negativnih pojavov sodita predvsem zastoj proizvodnje v nekaterih panogah industrije in vprašanje brezposelnosti.

Blagovna izmenjava Vzhod-Zahod

Na povabilo Mednarodne trgovinske zbornice je pred nedavnim v Parizu zasedala konferenca o trgovinsko-političnih problemih in možnostih nadaljnjega razvoja blagovne izmenjave med vzhodnimi in zahodnimi državami. Konferenco je v lastnosti predsednika mednarodnega biroja trgovinskih zbornic vodil podpredsednik hamburške trgovinske zbornice Rudolf von Schröder.

Te pomembne konference za intenziviranje trgovinske izmenjave med Vzhodom in Zahodom so se udeležili tudi predstavniki trgovinskih zbornic Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške in Madžarske.

Omenjena konferenca je bila prva tovrstna prireditev, ki je zasledovala predvsem namen, da se v okviru obojestranskih prizadevanj in na podlagi neposrednih stikov med zastopniki zainteresiranih gospodarskih krogov najdejo pota in možnosti za razširitev in poglobitev blagovne izmenjave med zahodnimi in vzhodnimi državami. Po izjavi generalnega sekretarja mednarodne trgovinske zbornice Walterja Hilla so bili razgovori na zasedanju izredno koristni in spodbudni.

Sklenjeno je bilo, da bo naslednja konferenca z istim namenom zasedala v marcu prihodnjega leta.

Človeštvo v boju za vsakdanji kruh

Iz leta v leto je vedno bolj očitno, da je boj proti lakoti za prihodnost človeštva tako pomemben, kot so pomembna prizadevanja za preprečitev morebitne atomske vojne. Mnoge ugledne osebnosti današnje epoke časa — od vodilnih državnikov do papeža Pavla VI. — so že opozorili na nepredvidene nevarnosti, ki grozejo svetovnemu miru zaradi naraščajoče lakote v mnogih nerazvitih deželah in deželah v razvoju. Teh nevarnosti in potrebe po izdatnejši pomoči so se zavedali tudi delegati držav članic OZN, ki so na 22. rednem zasedanju glavne skupščine prekinili za en dan splošno razpravo in svečano izjavili, da zvišujejo prispevek svojih dežel v sklad za kapitalni razvoj Združenih narodov.

Skoraj vsi strokovnjaki soglašajo, da še nikoli ni bilo toliko gladujočih in premalo hranjenih ljudi kot danes. V primerjavi z eksplozivnim porastom prebivalstva v dobi od 1960 do 1965 kar za 11,5 odstotka je svet zabeležil veliko premajhen porast proizvodnje živil, saj je v tem razdobju znašal komaj 6,5 odstotka. Populacijska eksplozija pa je najmočnejša ravno v tistih deželah, ki so dosegle najmanjši porast proizvodnje živil; s tem se iz leta v leto pogloblja prepad med silimi in lačnimi.

Pred tem mračnim ozadjem deluje FAO (organizacija Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano), ki združuje danes 114 včlanjenih držav, njena glavna naloga pa je skrbeti za porast proizvodnje živil, predvsem v deželah v razvoju. Izvedenci menijo, da je za zmago v boju proti lakoti potrebno predvsem troje, in sicer:

■ porast kmetijske proizvodnje je treba od povprečnih 2,5 odstotka v minulih desetih letih dvigniti na najmanj 3,5 do 4 odstotka;

■ porast prebivalstva v deželah v razvoju je treba znižati od sedanjih povprečnih 3 na 2 odstotka;

■ prehodni čas je treba premostiti s pomočjo v prehrani.

Kako pravzaprav rešuje FAO svoje velike naloge? Gladujoči svet je doslej dobil od organizacije neprecenljivo pomoč. Delo FAO je osredotočeno predvsem na tri področja: na razširjanje rezultatov tehničnih raziskav na področju kmetijstva in gozdarstva ter ribištva in prehrane, na svetovno funkcijo v deželah v razvoju in na praktično razvojno pomoč, kot so izdelava predinvesticijskih študij, načrtovanje razvoja, oprema raziskovalnih inštitutov in podobno.

Kljub temu pa ne bi mogli trditi, da je prehranbeni položaj sveta zaradi pobud FAO danes boljši, kot je bil na primer pred desetimi ali dvajsetimi leti. Dogaja se nasprotno, da se prepad med silimi in lačnimi še pogloblja. To pa ne samo zaradi premajhnega porasta proizvodnje živil v deželah v razvoju in zaradi preneglega porasta prebivalstva v teh deželah, ampak predvsem zaradi premajhne pomoči silih lačnim in zaradi tega, ker je tudi ta pomoč največkrat povezana z nesprejemljivimi političnimi pogoji.

Ravno zato pomeni dosedanje delo nepolitične FAO velik prispevek ob ublažitvi lakote v svetu. Ker pa tudi to delo še ni zadostovalo, so se FAO lotili tudi razni kritiki, ki ji očitajo „ekspanzijsko pijanost“ in pravijo, da mora po letih viharne organizacijske razširitve nastopiti zdaj razdobje notranje konsolidacije in reorganizacije, če svet hoče, da ne bi zapravljali vedno več denarja in človeških sposobnosti.

POŠIROKEM SVETU

MOSKVA. — Pred dobrim tednom je zabeležila Sovjetska zveza nov senzacionalen uspeh pri svojih prizadevanjih za osvojitve vesolja. Sovjetska vesoljska postaja „Venera 4“ je namreč po štirih mesecih, v katerih je preletela 350 milijonov kilometrov dolgo pot, mehko pristala na Veneri ter poslala na Zemljo dragocene podatke o tem planetu. Spriča dejstva, da je tak pristank uspel prvič v zgodovini astronavtične, je bila Sovjetska zveza razumljivo deležna priznanja in čestitk iz vseh delov sveta. — Le dva dni kasneje se je Veneri približala tudi ameriška raketa „Mariner 5“, ki pa je v precejšnji razdalji letela mimo planeta.

NEW YORK. — Odbor glavne skupščine OZN za socialna, kulturna in humanitarna vprašanja je sprejel deklaracijo, s katero razglasa enakost pravic žensk in moških ter poziva vse vlade in organizacije, da si prizadevajo za uresničitev deklaracije. S to deklaracijo, ki so jo pred štirimi leti začeli pripravljati na predlog Poljske, je OZN vnesla v mednarodno življenje listino o ukinitvi vseh oblik diskriminacije nasproti ženski.

LJUBLJANA. — V ponedeljek je na svojem domu v Ložu na Notranjskem umrl Janez Hribar, narodni heroj, večletni član vlade LR Slovenije, član AVNOJ, republiški in zvezni poslanec ter član najmočnejše političnega vodstva Slovenije. Med drugo svetovno vojno je Janez Hribar od vsega začetka sodeloval v narodno-osvobodilni borbi ter je zavzemal visoke položaje v partijski vojski. V prvi slovenski vladi je bil minister za kmetijstvo, pozneje pa predsednik sveta za kmetijstvo in gozdarstvo LR Slovenije. Umrl je v starosti komaj 58 let.

LONDON. — Zahodnonemški kancler Kiesinger je bil te dni na prvem uradnem obisku v Veliki Britaniji, kjer je imel dolge razgovore s predsednikom britanske vlade Wilsonom. V prvi vrsti so se ti pogovori nanašali na vprašanje vključitve Britanije v EGS, prav tako pa sta oba državnika izmenjala mnenja tudi o raznih drugih aktualnih vprašanjih, kot so odnosi med Vzhodom in Zahodom (kjer igra važno vlogo tudi tako imenovana nemška vprašanje), Vietnam in Srednji vzhod, sporazum o prepovedi širjenja jedrskega orožja in podobno.

SAIGON. — Komaj so se na ameriških tleh končale mogočne demonstracije proti vojni v Vietnamu, so dobile ameriške vojaške sile na vietnamskem bojišču spet nove okrepitve. V Južnem Vietnamu se je namreč izkrcala nova ameriška pehotna brigada, ki šteje 4100 vojakov. Vključeno le enote ima Amerika zdaj že nad 468.000 vojakov na vietnamskem bojišču, kljub temu pa ne more doseči odločilnega uspeha v boju proti vietnamskemu ljudstvu, ki se junatko bojuje za svobodo in neodvisnost.

BEOGRAD. — Med nedavnim obiskom predsednika norveške vlade Pera Bortenja sta Jugoslavija in Norveška sklenili nov sporazum o poglobitvi sodelovanja obeh držav na področju gospodarstva, kulture, tehnike in športa. Med jugoslovansko-norveškimi razgovori so dosegli soglasje v mnogih mednarodnih in bilateralnih vprašanjih. Zlasti v vprašanjih Vietnam in Srednjega vzhoda so se predstavniki obeh držav zavzeli za mirno reševanje.

NEW YORK. — Strokovnjaki iz vseh delov sveta so izročili glavni skupščini OZN obsežno poročilo o strašnih posledicah morebitne atomske vojne. V poročilu je med drugim ugotovljeno, da pred posledicami take vojne praktično ni varnosti za nobeno državo, kajti ogrožene bi bile tudi tiste dežele, ki ne bi bile neposredno vpletene v vojni spopad. Zato se strokovnjaki odločno zavzemajo za popolno prepoved vseh poskusov z jedrskim orožjem ter širjenja tega orožja.

PARIZ. — Predsednik češkoslovaške vlade Josef Lenart je prisel v ponedeljek na uradni obisk v Francijo, kamor ga je spremljal tudi zunanji minister Wacław David. V razgovorih s predsednikom in člani francoske vlade kakor tudi s predsednikom de Gaulleom so češkoslovaški državniki obravnavali možnosti poglobitve francosko-češkoslovaških odnosov ter razne mednarodne probleme s posebnim oziranjem na sodelovanje med Vzhodom in Zahodom.

DETROIT. — Po 46-dnevni stavki, ki je zajela 160 tisoč delavcev, sta avtomobilska družba „Ford“ in sindikalna zveza delavcev ameriške avtomobilske industrije dosegli sporazum o novi triletni pogodbi. S to pogodbo so delavci izboljšali znatno izboljšanje mezd, družba „Ford“ pa je zaradi stavke utrpela škodo v višini približno milijarde dolarjev.

NEW DELHI. — Med kandidati za letošnje Nehrjevo nagrado za mednarodno razumevanje, ki jo podeljuje poseben odbor pod vodstvom predsednika indijske republike Girija, je tudi papež Pavel VI.

BERN. — Švicarska vlada je sklenila poslati severnovietnamskemu Rdečemu križu pomoč v medicinski opremi, katere vrednost naj bi bila okrog 60.000 dolarjev. Lani je Švicarska vlada poslala 25.000 dolarjev za južnovietnamske otroke.

BUDIMPEŠTA. — V Budimpešti je prisel prvi ameriški veleposlanik Martin Hillenbrand. Sporazum o posiljanju diplomatskih predstavništva na raven veleposlaništev sta Madžarska in Amerika sklenili sicer že pred enim letom, vendar se je izmenjava šefov misij spriča raznih okoliščin znatno zavlekla. Madžari doslej sploh še niso sporočili imena svojega predstavnika v Washingtonu.

WASHINGTON. — Prihodnji mesec bodo imele Združene države Amerike 200 milijonov prebivalcev. S tem so bile Ameriko uvrstile na četrto mesto med državami, ki imajo več kot 200 milijonov prebivalcev, namreč za Kitajsko, Indijo in Sovjetsko zvezo.

NEW DELHI. — Predsednica indijske vlade Indira Gandhi je izjavila, da bo indijski narod branil svojo svobodo, če bi kdorkoli nastopil s orožjem proti Indiji. Izrazila je mnenje, da predstavlja Kitajsko še naprej nevarnost, ki jo opozorila na potrebo budnosti.

PARIZ. — Kakor navaja anketa javnega mnenja, je 52 odstotkov vprašanih francoskih državljanov zadovoljnih z de Gaulle kot predsednikom republike, medtem ko je 35 odstotkov anketirancev nezadovoljnih, 13 odstotkov anketiranih pa sploh ni hotelo dati odgovora.

Pomoč staršev šolarju pri učenju doma

V eni zadnjih številke našega lista smo govorili o tem, kakšen naj bo odnos staršev do šole oziroma učitelja. Danes hočemo povedati nekaj misli o tem, kako naj starši pomagajo otroku pri učenju doma.

Obveze, ki jih nalaga šola, so nedvomno težke in naporne ter zahtevajo od šolarja precej volje in dela. Da bo otrok te svoje obveznosti opravljal redno in z veseljem, pa je potrebno, da mu starši zagotovijo ustrezne pogoje ter mu po potrebi tudi pomagajo — seveda v določenih mejah. Šolarja, ki se pri učenju hitreje utrudi, je treba bodriti, saj mu tako dokazemo, da nas njegovo delo in uspeh živo zanimata.

Posebno v nižjih razredih ljudske šole se pogosto zgodi, da se otrok na primer ne more naučiti pesmi, ne more napisati naloge, napraviti risbe, rešiti računa in podobno. Takrat mu morajo starši ali starejši bratje pomagati, se z njim pogovoriti in mu pomagati, kako bi posamezno nalogo lahko rešil. Seveda pa ne smejo otroku napraviti vse naloge in ga s tem razvajati ter odvajati od samostojnega mišljenja. Dogaja se, da starši, ki so preveč nežni in preobčutljivi do otroka v primeru, ko otrok ne more narediti naloge in zato joka, zahtevajo, da mu nalogo napravi starejši brat, ker ne želijo, da bi otrok dobil v šoli slabo oceno. To je seveda velika napaka: če otrok spozna, da z jokom ali s prošnjo lahko vedno izsili, da mu drugi napravijo nalogo, se tega navadi. V šoli bo začel dobivati dobre ocene, čeprav jih ne bo zaslužil; to ga bo postopoma pokvarilo in ga navajalo k nedelnosti.

Zato morajo starši otroka prepričati, da je za uspeh v šoli treba vložiti veliko napora; navaditi ga je treba vztrajnosti, da vedno znova poskuša rešiti težke naloge. Priznati mu morajo, da so tudi sami imeli v šoli težave ter da so se v takih primerih vedno pogovorili s starši, ki so jim potem nudili pomoč v primeri obliki. Hkrati pa mu morajo posredovati prepričanje, da je sposoben uspešno rešiti vse šolske obveze — seveda, če se dela loti z voljo. Če je potrebno in če so za to možnosti, lahko na predlog učitelja najamejo otroku tudi inštruktorja, vendar naj mu pomaga samo tako dolgo, da se bo otrok osamosvojil.

Če pa se otrok namerno ne uči, ne posluša in se grdo obnaša doma, na cesti ali v šoli, je seveda treba postaviti bolj energičen. V takem primeru ga morajo starši še bolj prepričevati ter ga z raznimi nasveti pridobiti za delo in lepše obnašanje. Fizične kazni in grobe žalitve v takih primerih niso primerne niti v šoli niti doma, ker prav nič ne pomagajo.

APZ »Tone Tomšič« iz Ljubljane

nas je znova navdušil s svojim bogatim sporedom

Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane ni prvič naš gost. Vsi se še z veseljem in navdušenjem spominjamo njegovih gostovanj, ko je komaj ustanovljen z mladostnim zanosom, graječ na tradicijah Maroltovega akademskega pevskega zbora, prišel k nam kot interpret večno lepe slovenske narodne pesmi in kot tolmač vseljidske borbene pesmi v junaki narodnoosvobodilni borbi prerojenega slovenskega naroda.

Tokrat prihaja med nas po uspehih turnejah po vsem svetu na višku svojih dosežkov, odlikovan z najvišjimi domačimi in mednarodnimi priznanji. Prihaja s sporedom pesmi raznih narodov in kot poklican interpret najvišje zborovske pevske umetnosti — madrigalov slovenskega rojaka Jakobusa Gallusa — Petelina.

S temi besedami je v nedeljo popoldne predstavil zbranim poslušalcem Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter, ki je med navzočimi posebej pozdravil novega generalnega konzula SFR Jugoslavije v Celovcu Karmela Budihno s soprogo, vodjo manjšinskega šolskega oddelka okrajnega nadzornika Rudija Vouka, ravnatelja slovenske gimnazije dvornega svetnika dr. Joška Tischlerja ter predstavnike osrednjih in ostalih slovenskih narodnih organizacij.

Pod vodstvom svojega mladega

dirigenta Marka Muniha je 50-članski mešani zbor tudi na tem koncertu izpričal svojo izredno kvaliteto in se predstavil na umetniški ravni, ki je povsem upravičeno deležna najvišjih mednarodnih priznanj. Posredoval je bogat spored, ki je v prvem delu obsegal umetne pesmi, med njimi neminljive umetnine Gallusa — Petelina, medtem ko so se v drugem delu izvrstile pesmi raznih narodov, od koroške mimo poljske, lužiško-srbske, črnske duhovne, ruske in prekmurske narodne pesmi do makedonske humoreske. Vsaka posamezna pesem je bila v izvedbi tega zbora pravo doživetje; navdušenje poslušalcev se je vidno stopnjevalo in doseglo višek v drugem delu koncerta, ko je narodna pesem odstranila še zadnje ovire, ki so prej — čeprav nevidne — ločile pevce od publike.

Seveda bi vodilo predaleč, če bi hoteli podrobno poročati o sporedu, ki je bil sestavljen tako, da je nudil za vsakogar nekaj, zboru pa omogočal, da je demonstriral svoje vsesrbske odlike. Zato je tudi razumljivo, da so navdušeni poslušalci izsilili dodatek k rednemu sporedu ter je zbor poleg dveh drugih pesmi izvajal še »Oče naš hlapca Jerneja«, pri katerem se mogočna beseda Ivana Cankarja in krepko doneča melodija Karla Pahorja združujeta v uporno obsodbo krivice ter odločno zahtevo po pravici.

Na kratko lahko ugotovimo, da bo nedeljski koncert ostal vsem obiskovalcem v spominu kot resničen kulturni užitek — po zaslugi pevki in pevcev, ki so pod vodstvom svojega dirigenta znova opravičili in potrdili sloves, katerega zaslužno uživajo doma in po svetu.

Na kratko lahko ugotovimo, da bo nedeljski koncert ostal vsem obiskovalcem v spominu kot resničen kulturni užitek — po zaslugi pevki in pevcev, ki so pod vodstvom svojega dirigenta znova opravičili in potrdili sloves, katerega zaslužno uživajo doma in po svetu.

OOO

V nedeljo dopoldne je Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« nastopil tudi v celovškem radiu, kjer je imel koncert v okviru cikla »Viva la musica«.

Najdbe v davnem naselju

Najstarejše doslej odkrito mestno naselje iz neolitika, to je iz mlajše kamene dobe, je po mnenju strokovnjakov Chatal Höyük v Anatoliji. To je namreč pokazala metoda z radioaktivnim ogljikom, na podlagi katere sodijo, da je omenjeno naselje iz obdobja okoli leta 6800 pred našim štetjem.

Po marsičem sklepajo, da so takratni prebivalci Anatolije poznali lončarstvo že 200 let pred zgoraj navedenim obdobjem. To primitivno lončarstvo so okoli leta 6200 spodrinili finejši, položeni črni glinasti izdelki, ki so jih našli na več krajih tja do Sirije.

Arheologi pod vodstvom Jamesa Mellearta z londonske univerze so ponovno raziskovali izkopanine v Chatal Höyüku in pri tem ugotovili, da so si bila davna ljudstva pridobila že veliko spretnost v mnogih tehnikah. To velja na primer za gradbeništvo iz lesa in za izdelavo kamnitih predmetov. Celotno kraljestvo so že poznali, in sicer tako z živalskimi kakor tudi z rastlinskimi vlakni.

Najdbe v tem kraju pričajo o ureditvi takratne družbe. Arheologi sklepajo po vsebini risb na skalah, da so ljudje iz tega mesta prirejali lovske pohode, pri katerih je sodelovalo vse prebivalstvo. Nadaljnja raziskovanja pa bodo gotovo odkrila še razne druge zanimivosti, ki bodo še bolj odgrnile zaveso, katera še vedno zastira številne skrivnosti iz daljne preteklosti.

Slovensko gledališče v Trstu

je slovesno začelo novo igralsko sezono

V Slovenskem gledališču v Trstu, ki je najvišja kulturna ustanova slovenske narodne skupnosti v Italiji, se je začela nova sezona. Tržaško slovensko gledališče je to sezono začelo — kakor je v otvoritvenem govoru naglasil ravnatelj prof. Rado Rauber — »kot veja močnega, vedno večjega drevesa slovenskega teatra«, ki obhaja letos svoj stoletni jubilej. Tudi nova sezona v tržaškem gledališču je namreč posvečena letošnji stoletnici, ki jo praznuje slovensko gledališče; temu primeren bo repertoar, predvsem pa nameravajo slovenski gledališniki v Trstu počastiti jubilej slovenskega gledališča s tem, da bodo gostovali pri vseh večjih gledališčih v Sloveniji.

Začetek nove gledališčne sezone je za Slovence v Italiji vedno važen dogodek. Ne samo zato, ker je gledališče v Trstu njihova najodličnejša kulturna ustanova, marveč tudi zaradi tega, ker poslanstvo tega gledališča na stikališču narodov daleč presega vlogo vsake druge take ustanove, saj — kot je zapisal Primorski dnevnik — »s svojim obstojem in delovanjem ne služi samo krogu svojih obiskovalcev, temveč oplaja, posreduje, zbližuje in dviga na višjo raven naše, ne vedno lahko sožitje«.

Uspešnost tega poslanstva bi se gotovo bistveno povečala, če bi se uresničila pobuda italijanskih gledaliških krogov: da bi se namreč slovensko gledališče iz Trsta poleg svojih gostovanj v Sloveniji predstavilo tudi v nekaterih velikih mestih Italije.

Minuli ponedeljek pa je kot gost celovškega radia gostoval v Celovcu simfonični orkester RTV Ljubljana, ki je pod vodstvom dirigenta Sama Hubada (solista Eva Novšak — mezzosopran, Alojz Zupan — klarinet) v Domu glasbe izvajal koncert z deli Lebiča, Webra, Prokofjeva in Dukasa. Koncert sta neposredno prenašala celovski in ljubljanski radio.

KULTURNE DROBTINE

● Ansambel ljubljanske Opere je ta dni na gostovanju v Italiji, ker ima v Bergamu tri predstave Borodinove opere »Knez Igor« (s katero so ljubljanski umetniki gostovali tudi v Celovcu — op. ured.).

● Za dunajske slavnostne tedne 1968 je okvirni program že zdaj določen ter se bo odvijal pod naslovom »Komedijsko gledališče Evrope«. Tudi prihodnje leto bodo v tem okviru gostovali na Dunaju številni inozemski ansambli, med drugim iz Milana, Prage in Moskve.

● V dneh od 13. do 22. novembra bo v Mariboru tradicionalna kulturna revija, v katere okviru bo prirejen tudi gledališki teden od 13. do 18. novembra. Bolj obširno o sporedu teh prireditev bomo še poročali.

● Avstrija in Sovjetska zveza sta se dogovorili o okvirnem sporazumu za kulturno in znanstveno izmenjavo. Sporazum omogoča medsebojno izmenjavo znanstvenikov, študentov, umetnikov in drugih kulturnih ustvarjalcev. Prav tako je predvidena nadaljnja razširitev odnosov na področju tolstva in izobrazbe ter na področjih znanstvenega raziskovanja, medicine in zdravstva. Nadalje hoče Avstrija in Sovjetska zveza poglobiti odnose na področjih literature, upodabljajoče umetnosti, glasbe, gledališča in športa, posebna določila pa vsebuje sporazum tudi glede sodelovanja na področjih radia, televizije in filma.

● Jugoslovanska filmska umetnost, ki je bila v zadnjem času deležna visokih mednarodnih priznanj, se uspešno uveljavlja tudi na inozemskem trgu. Po jugoslovanskih filmih sprejeto v številnih državah sveta, tako da letos tudi v tem oziru govorijo o »rekordnem letu«.

Kako se bo turizem razvijal v bodoče?

Zasluzek od turizma je odvisen od števila nočitev

Turizem je v naši državi gospodarski faktor, katerega obsegospodarski pomen je doslej stalno naraščal. Leta 1962 je inozemski turizem prinesel državi deviz v vrednosti 9207 milijonov šilingov in lani v vrednosti 15.465 milijonov šilingov, skupno v petih letih pa 63,3 milijarde šilingov. Pri tem je treba ugotoviti, da je bilo naraščanje njegovega deviznega donosa, ki je med letom 1961 in 1962 znašalo že 28 %, od leta 1962 iz leta v leto manjše in da je bil ta donos lani le še za 6,1 % večji od predlanskega.

Temu nasproti pa so avstrijski turisti v inozemstvu potrošili iz leta v leto več deviz. 1962 so jih potrošili 1918, lani pa že 4453 milijonov šilingov. Procentualno je znašal ta porast v petih letih 132 %, medtem ko je znašal porast priloka turističnih deviz v našo državo le pičlih 68 %.

Torej govori ta primerjava za previdnost pri nadaljnjih prognozah za razvoj turizma. Govori tudi o bolj, ker kapacitete turističnih podjetij zadnja leta nagleje naraščajo od števila nočitev, še bolj pa od zasedenosti turističnih postelj. Le-ta je slaba tako v državnem kot v deželni merili.

Navzlic temu, da je v zadnjih letih število nočitev še vedno vidno naraščalo, je bila lani zasedenost turističnih postelj skoraj enaka kot leta 1960. Znašala je 22,8 %. Pri tem je zlasti važno vedeti, da je v tem času v poletni sezoni padla od 36,8 na 34,2 %, medtem ko je v zimski sezoni na-

rasla od 12,3 na 14,3 %. Na premali zasedenosti turističnih postelj trpijo zlasti zasebni oddajalci turističnih sob. V isti primerjavi je zasedenost njihovih turističnih postelj padla od 36,6 na 30,4 %.

Na Koroškem so bile turistične postelje zasedene

	1961	1965
v turističnih podjetjih	21,4 %	20,1 %
pri zasebnih oddajalcih	17,7 %	18,9 %

kar pomeni, da je bila na Koroškem zasedenost turističnih postelj slabša kot v državnem povprečju.

Koroški in avstrijski turistični problem pa je v tem, da so turistični kraji, ki bi imeli celo leto goste, zelo redko posejani. Kolikor toliko dobro so turistične postelje zasedene le 2 meseca, poleti julija in avgusta, pozimi pa od srede decembra do srede februarja. Vendar tudi v poletni primerjavi zasedenost turističnih postelj ne zadovoljuje. Avgusta 1961 so bile turistične postelje zasedene med 39,2

odstotka (Gradiščanska) in 97,7 % (Salzburgska), leta 1966 pa med 58,1 % (Nižja Avstrijska) in 86,1 % (Salzburgska). Na Koroškem je njihova zasedenost od 80,7 % po turističnih podjetjih in 82 % pri zasebnih oddajalcih leta 1961 zadržala na 78,6 % in na 78,7 % leta 1966.

To je še nadaljnji moment, ki sili k previdnosti tako glede bodočega večanja turističnih zmogljivosti, kakor tudi glede bodočih prognoz za uspešnost razvoja turizma v deželi.

Kmetijstvo in turizem

Kakor smo že uvodoma ugotovili, je kmetijstvo s turizmom najtesneje povezano. Povezano je kot dobavitelj prehrane, povezano pa je tudi kot oddajalec sob. Pri tem igrajo inozemski turisti posebno vlogo, ker večajo konzum kmetijskih pridelkov v državi in ker predstavljajo njihova potrošnja na hrani najboljši izvoz kmetijskih pridelkov.

Da si bomo v pravi meri na jasnem glede pomena inozemskega turizma za kmetijstvo, hočemo pogledati, kakšne koristi je imelo kmetijstvo od njega leta 1965. V tem letu je kmetijstvo za oskrbo inozemskih turistov s prodajo svojih pridelkov izkupilo 2670 milijonov šilingov, kar predstavlja 11 % kmetijskega brutodonosa. Če od tega zneska odštejemo tistih 800 milijonov šilingov, ki jih je moralo kmetijstvo zaradi tega več odstopiti

drugim panogam za razne nabave, potem pridemo do tega, da je imelo leta 1965 od inozemskega turizma 1870 milijonov dejanskih dohodkov. Ta znesek pa je predstavljal dobrih 13 % kmetijskega dohodka.

Iz tega spoznamo, da tudi kmetekemu prebivalstvu ne more biti vseeno, kakšen razvoj bo zavzel turizem v prihodnjih letih.

Nauki preteklosti

Mimo tega, da je turizem gospodarska dejavnost, ki na politične in gospodarske pretresljaje najbolj občutljivo reagira, pregled dosedanjega povojnega razvoja turizma napeljuje k naslednjim zaključkom:

● Avstrijski in koroški turizem sta odvisna od inozemskih turistov.

● Odločilni faktor za dosedanje pozitivni razvoj turizma so turisti iz Zahodne Nemčije.

● Od leta 1962 rast turističnih nočitev popušča.

● Turisti so v tem času odkrili nove turistične dežele, zlasti Španijo, Jugoslavijo, obalo Črnega morja in severnoafriško obalo.

● Celoleta zasedenost turističnih postelj ne zadovoljuje in zadnja leta nazaduje, ker število turističnih postelj letno nagleje narašča od števila turističnih nočitev.

● Rast kmetijskega dohodka je s turizmom najtesneje povezana.

(Dalje prihodnjič)

V našem spominu

živijo dalje med nami

»Kdor za svobodo življenje žrtvuje, narod hvaležni ga večno spoštuje, čast izkazuje še pozni mu rod.«

Tako pravi pesnik Igo Gruden v svoji pesmi »November«, posvečeni spominu vseh tistih, ki so svoje življenje zgubili v boju za visoke ideale — za domovino, za svobodo, za mir in prijateljstvo med narodi.

Prihodnji teden bo spet dan spomina, tisti dan v letu, ki bolj kot vsak drugi zbriše pregrade med živimi in mrtvimi. Ta dan opominja nas žive, da se spomnimo umrlih.

● V ožjem krogu se bomo spominjali prednikov, spominjali svojcev, sorodnikov in prijateljev, s katerimi smo živeli v ožjih stikih, se med seboj obiskovali, se ljubili in spoštovali. Bili so člani naše ožje ali širše družine; povezovali so nas sorodniške vezi, družila so nas prijateljska čustva.

● V širšem okviru se bomo spominjali rojakov, sodelavcev, soborcev in sotrpinov. Naš spomin bo veljal vsem tistim, ki so pred nami in z nami stali v vrstah aktivnih delavcev za skupne interese; veljal pa bo predvsem onim junakom, ki so za skupne interese trpeli in žrtvovali svoje življenje.

Sli bomo na grobove in jih okrasili z jesenskim cvetjem, prižgali bomo lučke in se v duhu srečali z njimi, katerim velja naš spomin. Razvil se bo dvogovor. Vodili ga bomo sicer sami, vendar bomo imeli vtis, da smo se sešli in našli sobesednika, s katerim bomo obudili spomine na skupno prebiveno pot.

V našem spominu živijo dalje med nami. Niso pozabljeni — ne tisti, ki jih je smrt iztrgala iz našega družinskega kroga; ne oni, ki smo jih zgubili na polju narodnega boja. Tako enim kot drugim bomo posvetili tudi letošnji dan spomina.

Št. Jakob v Rožu

Prejšnji četrtek smo na šentjakobskem pokopališču položili k zadnjemu počitku Vinka Kunčiča, pd. Štantača iz Dravlj. Umril je v starosti 67 let na posledicah zahrblne bolezni, ki jo je že dalj časa potrpežljivo prenašal.

Pokojni Vinko Kunčič se je rodil leta 1900 v Račici pri Bledu, od koder je že kot otrok prišel s starši v Dravlj, kjer si je družina kupila Štantačevo domačijo. Kunčičevi so tudi na svojem novem domu ostali zvesti narodu in materinem jeziku, zato so bili leta 1942 med tistimi, ki so jih nacistični zločinci oropali vsega premoženja ter jih odpeljali v taborišča.

Tako je tudi Vinko skupaj s starši in dvema bratoma delil usodo naših izseljencev ter se je po večletnem pregnanstvu, v katerem je spoznal razna taborišča v daljni Nemčiji, šele po vojni spet vrnil domov. Prevzel je domačo kmetijo in srbel tudi za mater, ki je v pregnanstvu oslepel. Sploh je rad pomagal, kjer je le mogel; kot dobrega sosedu in zavednega Slovenca smo ga poznali in spoštovali.

O njegovi priljubljenosti je pričala tudi udeležba pri pogrebu, kjer mu je ob odprtem grobu poleg kaplana spregovoril v slovo podpredsednik Zveze slovenskih izseljencev Miha Baumgartner, ki je z globoko občutenimi besedami orisal njegovo življenjsko pot, zlasti pa njegovo usodo pregnanca v času nacističnega nasilja.

Pokojni Vinko Kunčič naj se odpočije v zemlji, kateri je ostal zvest tudi v letih najhujše preizkušnje; ženi in ostalim sorodnikom pa izrekamo globoko sožalje.

Vodstvo koroške kmetijske zbornice na obisku v Jugoslaviji

Na povabilo Gospodarske zbornice Slovenije je v petek in soboto minulega tedna obiskala Slovenijo delegacija koroške kmetijske zbornice. V delegaciji pod vodstvom predsednika zbornice deželnega poslanca Stefana Sodača so bili podpredsednik zbornice in predsednik koroškega deželnega zbora Rudolf Tillian, direktor zbornice in tajnik Slovenske kmečke zveze Blaž Singer.

V soboto je ob navzočnosti pomočnika sekretarja za gospodarstvo izvršnega sveta SRS Radovana Komelja sprejel delegacijo predsednik sveta za kmetijstvo, živilsko industrijo in zadružništvo Gospodarske zbornice Slovenije dipl. inž. Vilko Plešnar. Koroške zastopnike je seznanil z razvojem in problematiko kmetijstva Slovenije. Pri tem je naglasil dosedanje sodelovanje med Koroško in Slovenijo na področju kmetijstva in zaželel, da bi se to sodelovanje v prihodnje še poglobilo. Ko se je predsednik koroške kmetijske zbornice Sodač zahvalil za povabilo in za gostoljubnost, ki je bila delegacija v Slo-

veniji deležna, je povabil delegacijo sveta za kmetijstvo, živilsko industrijo in zadružništvo, da čimprej kot gost koroške kmetijske zbornice obišče Koroško.

Na dvodnevni poti po Sloveniji sta koroško delegacijo spremljala sekretar sveta za kmetijstvo, živilsko industrijo in zadružništvo Gospodarske zbornice Slovenije dipl. ekonomist Jože Novinšek in njegov pomočnik dr. Sunčič. Ko sta delegacijo sprejela na Viču pri Dravogradu, sta jo spremljala v Agrokombinat Maribor, kjer jo je sprejel tehnični direktor dipl. inž. Miran Štuhec, ki jo je seznanil z ustrojem, organizacijo in delom

tega kombinata. Ob tej priložnosti si je delegacija ogledala vinograde Koški ter sadne plantaže in melioracije v dolini Pesnice.

Nadaljnji obisk je v Mariboru veljal eksportno-importnemu podjetju »Talis-Vinag«, ki izdeluje vino, pivo, špirituoze in brezalkoholne pijače v letni količini nad 3000 vagonov. V spremstvu obratnega direktorja dipl. inž. Vilija Vesenjaka si je delegacija ogledala veliko mariborsko klet ter ob koncu poskusila njene vrhunske vinske izdelke.

V Plju si je delegacija pod vodstvom živilozdravnika dr. Vrečka, direktorja tamkajšnjega živilnorskega in veterinarskega zavoda, ogledala osemenjevalno postajo, nato pa novo perutninsko kladnico z letno zmogljivostjo zakolja 5 milijonov piščancev ter prašičjo farmo z letno proizvodnjo 50.000 klavnih prašičev. Na večer je bila gost kombinata Zalec, kjer se je razgovarjala z direktorjem za kooperacijo dipl. inž. Plaskanom in predstavnik 2400 kmetov, ki s kombinatom sodelujejo pri proizvodnji hmelja in živine.

V soboto so koroški predstavniki v spremstvu direktorja splošnega sektorja Agrokombinata Emona v Ljubljani dipl. inž. Janeza Miklavca obiskali perutninsko farmo Zalog, prašičjo farmo Ihan in

Umril je bilčovski župnik Jožef Stich

Bilčovs. — Skoro neverjetna in nepričakovana novica se je v torek 17. oktobra razširila širom naše župnije: naš dolgoletni gospod župnik Jožef Stich je v noči od ponedeljka na torek nenadoma preminul. Prejšnji dan je še vesel hodil po vasi po opravkih, zjutraj pa so ga našli mrtvega v postelji.

Rajni župnik je bil rojen leta 1887 kot sin zavedne slovenske družine pri pd. Vrtiču v Ilovjah, občina Kotmara vas. Nadarjenega sina so starši dali v celovško gimnazijo. Vas Ilovje je od Celovca oddaljena pet kilometrov in to pot je tedanji študent Stich od prvega do zadnjega razreda gimnazije dnevno prehodil peš.

Po končani gimnaziji se je Jožef Stich odločil za duhovniški poklic in leta 1910 ga je posvetil tedanji škof Kahn. Kot vnet zaveden duhovnik je kaplanoval na Prevaljah, v Železni Kapli in Velikovu do leta 1921, ko je prevzel župnijo Bilčovs, kjer je ostal do smrti. Celih 46 let je bil neutrudni bilčovski župnik. Poleg vzornega delovanja kot duhovnik se je veliko zanimal tudi za kulturno in zadružno delo. Mnogo je pomagal pri prireditvah bilčavskega prosvetnega društva »Bilka«, pri Hranilnici in posojilnici v Bilčovsu pa je bil dolga leta tajnik oziroma vodja njenega kreditnega oddelka.

Za vsa dogajanja v župniji se je živo zanimal do svoje visoke starosti. Farani so ga spoštovali in ljubili. Bil je pravičen vsem in je, če je bilo treba, tudi odločno nastopil proti vsaki krivici. Kot zvest sin slovenskih staršev je neomajno stal na braniku naših pravic ter je odklanjal vsako obliko raznarodovanja. Poudarjal je med drugim zapoved: Spoštuj očeta in mater; ljubi vse, kar so ti dali starši — vero in tudi materin jezik.

V dolgih letih službovanja mu tudi marsikatera grenka in težka ura ni bila prihranjena. Prva in druga svetovna vojna sta mu vsaka po svoje prizadeli trde udarce: med obema je

moral namreč zapustiti kraj svojega delovanja. Ob koncu prve vojne leta 1918 je moral zapustiti Velikovec in bežati v pregnanstvo, med drugo svetovno vojno pa ga je takratni režim leta 1941 vrgel najprej v gestapovsko ječo, nato pa je bil premeščen v nemške kraje.

Po zlomu nacističnega rajha se je spet vrnil med svoje farane, za katerih dobrobit je z njemu lastno dobrohotnostjo posvetil vse svoje moči. Skrbel je, da so za časa njegovega župnikovanja bili posvečeni trije mladi duhovniki iz družin njegovih faranov. Zadnja njegova skrb je veljala delu za popravilo in obnovitev župne cerkve; poleg tega pa je tudi poskrbel, da je podružna cerkev pri sv. Heleni dobila novo streho. Tako je kljub svoji starosti bil še vedno aktiven in vedrega značaja.

V četrtek prejšnjega tedna pa smo ga položili k zadnjemu počitku. Ogromna množica pogrebcev iz domače fare ter iz bližnje in daljne okolice je pričala o njegovi priljubljenosti, naklonjenosti njegovih duhovniških sobratov je častno dokazovala udeležba več kot 50 duhovnikov s č. g. prelatom Zechnerjem na čelu. Zastopani sta bili požarni brambi iz Bilčovsa in Velinje vasi, učitelji bilčavske ljudske šole pa so prišli s šolsko mladino, v katere imenu je šolarka Katica Krušic v vezani besedi izpovedala zahvalo in slovo. Besede slovesa v imenu krškega škofa je spregovoril č. g. prelat Zechner, v imenu duhovnikov in domačih novomašnikov se je poslovil g. dr. Zablatnik, zahvalo faranov je izrekel Janko Ogris, medtem ko se je v imenu občine poslovil je poslovil g. dr. Zablatnik, zahvalo faranov je izrekel Janko Ogris, medtem ko se je v imenu občine poslovil od pokojnega župnika župan Bartl, domači pevski zbor pa je svojemu dolgoletnemu dušnemu pastirju zapel v slovo žalostinke.

Tako zdaj spi naš spoštovani gospod župnik mirno v zemlji našega mirodvorja in nam iz groba kliče svojo oporoko, za katero je živel in trpel: Ostanite zvesti Bogu in narodu!

J. O.

ZAHVALA

Ob težki izgubi moža, očeta in starega očeta

Franca Waldhauserja

pd. Rutarja v Št. Kandolfu pri Kotmari vasi

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so dragega pokojnika obiskovali med njegovo boleznijo ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna zahvala velja domačemu g. župniku za besede tolažbe, nadalje pevskega zboru SPD »Gorjanci« za žalostinke, številnim izseljencem, ki so svojemu sotrpinu izkazali zadnjo čast, zlasti pa predsedniku Zveze slovenskih izseljencev Lovru Kramerju in Janku Ogrisu za poslovilne besede.

Lepo se zahvaljujem tudi vsem, ki so darovali vence in cvetje.

Št. Kandolf, v oktobru 1967

Zahvala žena Terezija
v imenu vseh sorodnikov

O B V E S T I L O ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

Spet se bliža dan spomina na naše rajne — dan mrtvih.

Kakor vsako leto Zveza koroških partizanov tudi letos naproša svoje člane in prebivalstvo naših krajev, da na 1. november poskrbijo, da bodo partizanski grobovi dostojno urejeni.

Spomin na padle junake, ki počivajo na 40 pokopališčih Koroške, naj bo posebno živ v teh dneh. Padli so za našo svobodo, za enakopravnost in mir v svetu. Zato zaslužijo, da njihova grobišča negujemo in čuvamo.

Za dan mrtvih bo Zveza koroških partizanov tudi letos položila vence na grobove padlih borcev.

farmo za pitanje mladih govedi Smednik. Po ogledu vseh teh impozantnih kmetijskih objektov je delegacijo sprejel predsednik sveta za kmetijstvo, živilsko industrijo in zadružništvo Gospodarske zbornice Slovenije in jo po sprejemu povabil na kosilo, kjer so se nadaljevali zanimivi razgovori. Pred povratkom domov je delegacija obiskala še avstrijskega generalnega konzula v Ljubljani dvornega svetnika dr. Heinricha Riesenfelda.

Slovo od Bilčeve matere

Ob koncu prejšnjega tedna je umrla Katarina Pečnik, stara Bilčeva mati na Rutah pri Bistrici nad Pliberkom. K zadnjemu počitku smo jo v ponedeljek položili na šmihelskem pokopališču.

Rajna mati je v svojih mladih letih kot rejenka na Bilčevi kmetiji prevzela znano gospodarstvo ter si za moza in gospodarja izbrala daleč po naših krajih znanega, spoštovanega in uglednega Vinka Pečnika, doma iz kapelške okolice. Vinko Pečnik je bil že od mladih let marljiv pobudnik in sodelavec v slovenskih narodnih organizacijah. V Železni Kapli je z velikim razumevanjem in uspehom sodeloval pri gospodarski zadrugi, čebelarstvu, prosvetnem društvu in drugod. Veselje do organiziranega prizadevanja za naše skupne koristi je prinesel seboj tudi na svoj novi dom; nam vsem je še v dobrem spominu, kaj je napravil za naše gospodarske in prosvetne koristi ter za krepitev narodne zavesti.

Poleg vsega tega dela pa sta bila Katarina in Vinko tudi vzorna kmetovalca. Brez dvoma je bila neprecenljiva zasluga tudi skrbne, marljive in razumne žene-matere, ki je bila duša družine ter je ogromno prispevala, da sta z možem kmetijo vzorno urenila. Postavila sta jo na krepke temelje, da je lahko z uspehom kljubovala vsem gospodarskim stiskam, ki so zlasti pred zadnjo vojno ogrožale kmetijstvo. Na Bilčevi kmetiji tudi v takih časih niso poznali pomanjkanja in vsem, ki so se kdajkoli oglašili na njihovem domu, bo ostala nepozabna srečna dobrota in gostoljubnost pokojne matere.

Zakoncema Katarini in Vinku Peč-

Črni križ zbira

za vzdrževanje vojaških grobov

Koroška deželna zveza avstrijskega Črnega križa tudi letos prireja zbiralno akcijo, ki traja do 19. novembra. V tem okviru zbira sredstva za vzdrževanje vojaških grobov, v katerih so našli zadnje počivališče padli borci iz prve in druge svetovne vojne.

V svojem pozivu, s katerim se obrača na koroško prebivalstvo, vodstvo omenjene organizacije poudarja, da je bilo na področju oskrbe vojaških grobov sicer že marsikaj narejenega, vendar preostane za Črni križ še veliko dela, če hoče v redu izpolnjevati svojo nalogo.

Zato poziva prebivalstvo Koroške: Odprite srca za dejanje ljubezni in kulture!

KOLEDAR

Petek, 27. oktober: Frumencij
Sobota, 28. oktober: Simon in Juda
Nedelja, 29. oktober: Narcis
Ponedeljek, 30. oktober: Doroteja
Torek, 31. oktober: Volbenk
Sreda, 1. november: Vsi sveti
Četrtek, 2. november: Verna duša

DRAGO KUMER:

PONOČI V GOZDU...

Imeli smo stanovanje v bajti, ki je bila na samoti. Če si hotel priti do gradu, si moral cele pol ure hoditi skozi temen smrekov gozd. Sredi gozda se je vila še kaj široka cesta, toda bila je zelo odročna, imela je toliko nepotrebnih ovinkov. Zato smo hodili po poti, ki je vse te ovinke gladko presekal. Vse skupaj pa je bila tako ozka reč, da so te veje opletale po nosu, prav posebno pa še ponoči.

Mati me je nekoč vzela s seboj v grad. Bila je jesen, spravljali so sadje in stiskali. Graščak je imel velikansko stiskalnico, zdela se mi je za sto bajtarjev. Pa ni stikal sam; imel je kopicco hlapcev in dekel, ki o mu za nekaj dinarjev garali noč in dan. A tudi bajtarje je prisilil, da so hodili k njemu v tavr; ponoči pa so morali delati še zase.

Tudi jaz sem pomagal pobirati jabolka. In kako hitro! Graščakov oskrbnik, ki je podoben graščaku kot rodni brat, mi je rekel:

»Le hitro pobiraj! Če boš priden, boš dobil kos kruha.« In tako sem pobiral ves dan za kosček belega kruha.

Po tem graščaku smo udrihali ves božji dan. Samo da ni bilo oskrbnika ali koga, ki bi mu nesel na nos.

»Vampež, vragov, vse bi rad sam požrl!«
»Kakšen je! Kakor pitana svinja!«
»Saj pa tudi požre!«

»Slabega že nič, kaj še! Samo dobro mu gre v tisto debelo...«

»Veste kaj, zabucajmo ga za božič!«
»Še cvilil bi ne, tako je masten!«

»Saj ga že tako razganja, da mu bo moral kdo treh voziti!«

»Psst, psst...! Oskrbnik gre!«

Tudi moja mati je katero rekla, da jaz niti na vrsto nisem prišel; ko pa se je prikazal oskrbnik, so zopet začela leteti jabolka v kose. In vsi povprek smo hvalili, kako lepo sadje ima milostljivi gospod.

Ob neki taki priliki me je oskrbnik poslal v stiskalnico.

»Kar hitro pojdi!« mi je šepnila mati.

Pobirati sem moral jabolka, ki so jih raztrosili pri mletju. Ni bilo preveč težko, najhuje je bilo to, da so bili vsi okajeni. Kako so prišli do pišče še danes ne vem; graščak jim je gotovo ni dal, je bil preskopen, še za žejo ni dal. Meni so dajali sladko, a tudi kislega so mi dali; počasi sem postal tudi jaz korajžen. In tako so mi stekle ure, da sam ne vem kdaj. Stenilo se je in slišal sem, ko so pravili, da je devet, deset, enajst... A jaz sem bil še vedno tam. Pobiral nisem več, ker tudi mleli niso, pač pa sem poslušal pogovore.

»Polnoč je,« je rekel nekdo. »Bomo nehali.«

»Kaj pa ti, si še kar tukaj?« se je začudil debel možakar in me pogledal.

»Ta je pa lepa, na tega smo pa čisto pozabili!« je pripomnil drugi.

»Kar domov naj gre!« je zapovedal tretji.

Gledal sem jih kot zaklan vol. Taka tema in domov! Toda strahu nisem hotel pokazati.

Zbral sem vso korajžo in rekel: »Lahko noč!« in že sem izginil za zidom.

»Pa bo menda res šel,« je rekel nekdo za mano, »saj bo od strahu umrl.«

Uh, kaka tema je bila! Še mesec ni svetil. Zmislil sem se na mater in Zofko. Tako sem prišel v gozd. Sam ne vem, kaj me je ščipalo po glavi. Zdelo se mi je, da so lasje bili trdi kot šivanka in da so stali pokonci kot cerkveni zvonik. Komaj, komaj sem sledil poti. Zdaj pa zdaj je zaskovikala sova, a jaz sem mislil, da žvižgajo tatovi, ropanji.

Jo, kaj bo z menoj! Sem mislil natiroma in kar naprej vrtel glavo. Zdaj sem slišal pok, zdaj šum, zdaj šelest in kaj vem, kaj še vse. Smrečje je bilo vedno bolj temno. Potem je začelo pihati. Naenkrat je vse pokalo. Začel sem stopicati po prstih, potem pa je kar tjavdan bušilo iz mene:

»Juhu! Lalala, lalala, lalala...! Kdo je tam? Jaz sem Karlek, sem še mali, nimam nič denarja. Saj sem priden!«

Zdelo se mi je, da je bolje, če vse povem, da me bodo ropanji pustili pri miru.

Takrat sem zaslišal neke glasove; prislulnil sem in zaslišal:

»Karlek! Karlecek...!«

»Juhuhu! Lalala, lalala, lalala...« sem zopet zavpil.

In že sem zagledal blešč luči in že sem prepoznal materin in Zofkin glas, ki sta me klicali.

»Karlek! Karlecek! Kje si, Karlek?!«

»Mama, tukaj sem! Juhuhu!« sem zavpil.

Mati je držala v roki petrolejko in šla naprej, zadaj pa je stopicala Zofka. Zdelo se mi je vse skupaj svečano in sem še enkrat zavriskal:

»Juhuhu!«

»Kaj pa misliš, Karlek, za božjo voljo?« me je vprašala mati vsa objokana.

Povedal sem ji vse, od začetka do konca. Mati mi je verjela in mi ni rekla žal besede.

»Nič več ne boš šel v grad, čisto te bodo pokvarili,« je rekla.

Kočijaž in strežaj sta nekoč ukradla gospodu denar. Pa se posvetujeta:

»Ta denar,« pravita, »ki sva ga ukradla našemu gospodu, morava nekam skriti.«

Povedal sem ji vse, od začetka do konca. Mati mi je verjela in mi ni rekla žal besede.

»Nič več ne boš šel v grad, čisto te bodo pokvarili,« je rekla.

»Jaz pa vem, gospod,« pravi, »kje je vaš denar.«

»Od kod pa to veš?«

»Jaz sem vražarica,« pravi.

»No, če si vražarica, pa ugni.«

Pomrmrala, pomrmrala si je starka nekaj pod nos in pravi:

»Tam in tam je denar.«

Šli so tja in so našli denar.

»Kako pa to,« pravi gospod, »takšna imenitna vražarica si, pa se tajiš. Ljudem bi morala pomagati.«

Starka pa kar zaviha nos: »Jaz lahko vse zvem,« pravi.

Graščak si misli: — Pa doženimo, ali tudi v resnici vse zmore, kakor govori. Šel je in

Vražarica

vrigel koso in kamen v vodnjak, poklical jo je in jo vpraša:

»No, pa ugni, kaj je v tem vodnjaku?«

Starka je gledala in gledala, ne ve, kaj naj reče, pa nekam pri sebi zamrmra:

»Pa je kosa naletela na kamen!«

Graščak pa je mislil, da ci-

ka na tisto koso in kamen, ki ju je vrigel v vodnjak, in pravi:

»Da, starka, uganila si.«

In tedaj ji je dal voz in konja, naložil ji je vsega dobrega na voz, se ji zahvalil, potem pa je pomislil: — Dajmo, preizkusimo jo še enkrat!

— In tja, kamor bi morala sesti, ji je postavil košarico z jajci. — Če ugane, si misli, potem je pa res vražarica. — In jo vpraša, ko se je že usedla:

»Na čem pa sediš starka?«

»Pa kamorkoli bi sedla, go-

spod, zmerom bom sedla kakor koklja na jajca.«

— Res je, si misli graščak, tudi tokrat je uganila.

Na zapuščenem grobu

Ko zvečer tam na grobovih bodo svečke zažarele, šla bom na pokopališče, tja, kjer zadnje bivališče so premnogi že dobili. Poiskala bom gomilo zapuščeno, ki nobeno cvetje ne krasi je in oko nobeno nanjo solz ne lije.

Tiho se nad grob zapuščen bom sklonila. Nežno ga bom s cvetjem okrasila in med cvetje svečke goreče dala.

Tiho, tiho bom zašepetala, njemu, ki zapuščen sam počiva, da namesto vseh, ki so bili mu dragi svečke sem mu v spomin prižgala.

»Ne, ne bom šel,« sem rekel; »pač pa bom šel drugo leto v šolo. Učil se bom, kolikor se bo dalo.«

Materi je bilo to tako strašno všeč, da sva se potem v postelji stisnila skupaj. Poljubila me je na čelo in rekla:

»Samo da se boš res pridno učil.«

To sem ji za sveto obljubil, se stisnil še bolj k njej in trdno zaspal.

Lovec in volk

Volke in lisica sta sklenila prijateljstvo.

Nekoč sta hodila skupaj po cesti. Pa jima pride nasproti lovec z velikim in hudim psom.

— Oh, — je rekla lisica, — psu ne ubežim, rajši se skrijem, ti pa zdaj dokaži svoje prijateljstvo in mi pomagaj! Steci naprej in zvabi psa za seboj.

Volk je ubogal in stekel naprej. Pes je zagledal volka, planil za njim in ga dohitel. Zaganjal se je vanj, ga grizel in mu niti za hip ni dal miru. Ves obupan je volk zaklical lisici:

— Pomagaj mi! Zvabi ga! Zdaj si ti na vrsti!

Lisica pa je od daleč odgovorila:

— Močan si in pogumen, pa si se ščeneta ustrašil. Lahko te je sram. Zgrabi psa!

Volke se je res spoprijel s psom. Tako sta blaznala drug po drugem, da je dlaka kar v krpah letela naokrog. Zato volk ni opazil, kako se jima bliža lovec. Lovec je volka ubil in s psom odšel. Pritekla je lisica, zmajala z glavo pa začela jesti volčje meso.

— Da, dragi prijatelj, — je vmes govorila, — ni ti bilo pomoči, taka je bila pač tvoja usoda, ampak vsaj jaz bom sita.

Lisica pa je bila hudo požrešna. Žrla je in žrla in ni mogla nehati. Napolnila si je trebuh, da je bil kot svinjski meh. Vtem se je lovec domislil, da bi z volka kožo potegnil, in se je vrnil. Lisica je hotela uteči, pa je bila tako težka, da je komaj privzdigovala noge. Nanjo je planil pes in jo ujel.

ROBERT MERLE

57

„Jawohl, Herr Obersturmbannführer.“

Izročil mi je reflektor in rekel sem mu:

„Lahko greste.“

Scharführer me je pogledal, udaril s petami, se obrnil in odšel po stopnicah navzgor.

Počakal sem, da je prispel na vrh, potem sem si ogle-

dal može iz prvega oddelka.

„Ko rečem „ja“, vidva odpreta, in trije stopimo dva koraka naprej, vidva ležeta, vidva pa odpreta ogenj.“

Ostrostrelca bosta streljala počasi a zanesljivo.“

„Herr Obersturmbannführer!“ me je nekdo poklical.

Obrnil sem se in dvignil glavo. Z vrha stopnišča je gledal Pick. Bil je ves zmeden v obraz.

„Her Obersturmbannführer, to je vendar nemogoče!... Saj to je...“

Ostro sem ga pogledal in umolknil je. Obrnil sem se nazaj k svojim ljudem, pogledal naravnost predse in rekel:

„Ja!“

Obe krili vrat sta butnili v notranjost. Pritisnil sem si reflektor na prsi, moji ljudje so se vrgli na tla in okrog vsež so mi začele žvižgati krogle. Pred noge mi je padlo nekaj okruškov betona, strojnici na moji levi sta pričeli bruhati ogenj. Počasi sem pomikal reflektor od leve proti desni

in ostrostrelca, ki sta ležala na moji desni, sta dvakrat ustrelila. Počasi sem šel z reflektorjem nazaj proti levi, krogle so divje zažvižgale mimo mene in pomislil sem:

„Aha, tam so!“ — Zavrtel sem reflektor spet proti desni in med nenehnim drdranjem strojnica sem zaslišal dva topa strela mojih dveh ostrostrelcev.

Krogle so prenehale žvižgati. Zavpil sem: „Naprej!“ — Moji možje so vdrti v garderobo in po nekaj korakih sem velel, naj prenehajo streljati. Napolnili so se stisnili v kot garderobe. Zlepili so se v velikansko, brezoblično gručo. Reflektor je osvetlil njihove srepeče oči.

Zraven mene se je prikazal Pick. V hipu sem začutil silno utrujenost. Podal sem reflektor prvemu mitraljezcu in se obrnil k Picku:

„Prevzemite komando.“

„Zum Befehl, Herr Obersturmbannführer!“

Nato je vprašal:

„Naj nadaljujem s plinskim postopkom?“

„Imeli boste težave. Prisilite jih, da bodo eden po eden odšli skozi mala vrata. Odpeljite jih v secirnico. Tam jih postrelite, enega za drugim.“

Počasi sem odšel po stopnišču, ki je peljalo na dvorišče. Ko sem se prikazal zunaj, je na dvorišču zavladala mrtvaška tišina, esesovci so otrpnili. Pomignil sem jim, naj sprostijo držo. Prestopili so se, vendar so ostali molčeči, vse oči so počivale na meni. Vedel sem, da me občudujejo zaradi dejanja, ki sem ga bil pravkar storil. Stopil sem v avto in divje zaloputnil z vrati. Pick je imel prav: nikoli ne bi smel tako tvegati. Vsi štirje krematoriji so bili dozdani, toda njihovo pravilno obratovanje je bilo še dobršen čas odvisno od moje prisotnosti. Izdal sem svojo dolžnost.

Vrnil sem se v pisarno in poskušal delati. Toda glavo sem imel prazno in se nisem mogel zbrati. Kadil sem cigareto za cigareto. Ob pol osmih me je šofer odpeljal domov.

Elsie in Frau Müller sta otrokom dajali večerjo. Poljubil sem vse otroke po vrsti in rekel:

„Dober večer, Elsie.“

Malce je počakala, a že je odgovorila s popolnoma naravnim glasom:

„Dober večer, Rudolf.“

Nekaj časa sem poslušal čebljane otrok, nato sem vstal in odšel v svojo pisarno.

Malo pozneje je potrkalo na moja vrata in oglasila se je Elsie:

„Večerjat, Rudolf.“

Slišal sem, kako so njeni koraki zamrli. Odšel sem iz pisarne in stopil v jedilnico. Sedel sem, za mano Elsie in Frau Müller. Bil sem zelo utrujen. Nalil sem kozarce (kakor ponavadi in Elsie je rekla:

„Hvala, Rudolf.“

Frau Müller je sprožila pogovor o otrocih in Elsie se je pogovarjala z njo o njihovih sposobnostih. Čez nekaj časa je Elsie rekla:

„Ali ne, Rudolf?“

Dvignil sem glavo. Nisem poslušal njenega pogovora in kar na slepo sem rekel:

„Ja, ja.“

Pogledal sem Elsie. Ne, nič ni bilo moč prebrati iz njenih oči.

In čisto naravno je obrnila glavo stran.

„Če dovolite, Herr Kommandant,“ se je oglasila Frau Müller tudi Karl je zelo inteligenčen. Toda bolj kakor ljudje, ga zanimajo mrtvi predmeti.“

Prikimal sem in prenehal poslušati.

Po večerji sem vstal, se poslovil od Elsie in gospe Müller in se zaprl v svojo pisarno. Knjiga o dresuri konj je še vedno ležala na mizi. Odprl sem jo in kar na slepo sem pričel brati. A kmalu sem jo zaprl in jo uvrstil nazaj na po-

Kmet in kmetija v ogledalu državnega proračuna 1968

Ko je vlada 10. oktobra sklenila osnutek državnega proračuna za prihodnje leto — s katerim se je v ponedeljek predstavila parlamentu — je skoraj istočasno zagotovila, da je z njim bremena, ki jih družbi in vsakemu njenemu članu prinaša, enakomerno razdelila. Ta bremena pa niso le izkazana v tistih 3,2 ali 3,5 milijarde šilingov, za katere je skrčila svoje prispevke za pospeševanje gospodarstva in je povišala nekatere davke in dajatve. Ta bremena tudi niso izkazana s primanjkljajem, ki ga osnutek navaja z okroglo 9 milijardami šilingov. K bremenom, ki jih prinaša osnutek — ÖVP ga v parlamentu lahko sklene s svojimi glasovi — je treba prišteti tudi podražitve, ki jih bo skrčenje javnih prispevkov in zvišanje davkov sprožilo, poleg tega pa še bremena, ki so jih morale vzeti na svoje rame razne poklicne skupine, posebej pa še kmečki ljudje, ki bodo od proračuna dvakrat prizadeti: enkrat kot producenti, drugič pa kot konzumenti.

Zaenkrat pri najboljši volji ni mogoče pregledati obseg teh bremen. Prihodnje leto jih bomo lažje ugotavljali. Tako nam s kmečke strani ostajata le dve vprašanji: Kaj je bistvena vsebina prihodnjega državnega proračuna? Ali so njegova bremena v resnici pravično razdeljena?

ZAČENJA SE REFORMA AGRARNE POLITIKE

Na prvo vprašanje je treba odgovoriti, da se že prihodnjeletni proračun loteva reforme sedanjih kmetijskih tržnih zakonov, ki so v veljavi od leta 1951. Kakor znano, nalaga ti zakoni državi odgovornost za odkup in ceno mleka in krušnega žita. Z novim proračunom pa je država del te odgovornosti prevzela na kmete. Obseg teh bremen se giblje pri 350 milijonih šilingov, to je pri polovici zneska, za katerega je hotel minister za kmetijstvo v prihodnjem proračunu imeti povišane prispevke države za odkup, pridelavo in vnovčenje teh pridelkov.

Da bo v prihodnjem letu garantiran odkup in cena mleka, bodo morali kmetje iz svojega prispevati 245 milijonov šilingov. Nadaljnjih 67 milijonov šilingov bodo morali prispevati za odkup in ceno krušnega žita, 32,5 milijona šilingov za pospeševanje izvoza kmetijskih pridelkov, za izravnavo cen za krmila pa 5,5 milijona šilingov.

Poleg teh 350 milijonov šilingov so morali prevzeti še nadaljnje breme 110 milijonov šilingov dosedanjih regresov oz. državnega izravnalnega prispevka na ceno mineralnih gnojil. V letu 1969 pa bo še druga polovica tega regresa odpravljena.

Ti ukrepi vlade torej kažejo, da se je odločila za postopno odpravo garantiranega odkupa in cen najvažnejših kmetijskih pridelkov in regresiranja cene mineralnih gnojil kot najvažnejšega in najcenejšega kmetijskega proizvodnega sredstva.

Na drugi strani pa je bila vlada soglasna, da sredstva „zelenega načrta“ v prihodnjem letu ne bodo okrnjena, da jih ne bo zmanjšala in da jih bo po možnosti celo povečala. Kakor v tekočem letu je tudi v proračunu za prihodnje leto v ta namen pri-

pravljenih 730 milijonov šilingov. Poleg tega je še v isti namen vnesla v eventualni proračun znesek 85 milijonov šilingov, s čimer bo — če bo ta proračun v resnici lahko realizirala — v veliki meri zadostila zahtevi ministra za kmetijstvo, ki je v prihodnjem letu za „zeleni načrt“ zahteval 850 milijonov šilingov.

Iz tega okvirnega prikaza, kako gleda osnutek prihodnjega državnega proračuna na kmetijstvo in na kmečko prebivalstvo, torej sledi, da se je vlada odločila za reformo agrarne politike in sicer v tej smeri

tržne zakone, na drugi strani pa da hoče dati več poudarka „zelenemu načrtu“, ki se je v zadnjih letih izkazal kot resničen instrument za preobrazbo kmetijstva in kmetovanja na pogoje industrijske družbe.

BREMENA V KMETIJSTVU NISO ENAKOMERNO RAZDELJENA

Podrobnejši pregled bremen, ki jih bo novi proračun kmetijstvu prinesel, kaže, da ta bremena že v samem kmetijstvu niso enakomerno razdeljena.

Prvo breme, ki ga bodo kmetje na področju trgovanja z mlekom občutili, je zvišanje „križnega groša“ od 2 na 5 grošev pri litru mleka, drugo pa je črtanje državnega prispevka za pocenitev posnelega mleka v prahu za krmiljenje. Prvo breme naj bi prineslo za gospodarstvo z mlekom 60 milijonov šilingov, drugo pa 40 milijonov šilingov.

Pri teh bremenih vendar ne bo ostalo. Drugo vprašanje je pokrilje primanjkljaja pri skladu za gospodarstvo z mlekom, ki iz leta v leto narašča. Sicer je sklad zagotovil, da bo prihodnje leto z racionalizacijo prihranil 110 milijonov šilingov. To pa po dosedanjih izkušnjah s tem skladom skoraj ni verjetno. Prej je verjetno, da bo višina „križnega groša“ v prihodnjem letu od obljubljenih petih grošev na liter oddanega mleka postopoma zlezla na 15 grošev, kakor je bilo to že na začetku proračunskih pogajanj šlištati. Tako zvišanje se v glavnem ujema tudi z zneskom, ki naj ga za garantiran odkup in ceno mleka prispevajo kmetje.

Vse manjše breme odmerja proračun večjim kmetom v ravninskih in žitorodnih predelih. Proračun predvideva, da bo cena pšenice vključno državnega prispevka znižana za 7 grošev pri kilogramu, zato pa bo zvišana cena rži za 5 grošev, cena ječmena pa za 10 grošev.

Iz tega pa sledi, da veliki kmetje v ravninskih žitorodnih predelih bremen proračuna od te strani sploh ne bodo občutili. Vse drugače stojijo stvari za kmete v alpskem, to je živinorejskem področju. Prehod na pitanje telef s polnim mlekom skoraj ne preide v poštev, ker je to pitanje pri sedanjih cenah živine predrago. Iz istega vzroka tudi ne pride v poštev preusmeritev na pitanje goved ob istočasnem zmanjševanju proizvodnje mleka, ker cena klavne živine ne zadovoljuje tako kot cena mleka. Tako kmetje v alpskem področju skoraj nimajo izhoda, da bi se po drugi poti znebili bremen, ki ga jim nalaga proračun na področju mleka.

S tem pa postaja najbolj očitno, da zagotovitvijo, da so s proračunom za leto 1968 bremena enakomerno razdeljena, ni mogoče verjeti.

Povojni razvoj kmetijske proizvodnje v Avstriji

(2. nadaljevanje)

Temu nasproti se je v tem času proizvodnja ovsa povečala le za 9,4 odstotka na 326.800 ton. Osnovna značilnost v tem razvoju pa je, da so po severovzhodni ravnini in hribovju 1964 pridelali za 41 odstotkov manj ovsa kot leta 1951 in da je v valovitem predalpskem svetu pridelek ostal prilično na višini 1951. Pridelek se je predvsem povečal v jugovzhodni ravnini (58,7 %) in v Wald- in Mühlviertlu (36 %). Dve tretjini pridelka ovsa odpade na Zgornjo Avstrijsko.

Posebno zanimiv je bil v tem času razvoj proizvodnje zrnate koruze. Njena površina je nazadovala, pridelek pa je zaradi sajenja hibridne koruze narasel za 53 odstotkov na okroglo 212.000 ton. Valoviti predalpski svet in jugovzhodna ravnina in hribovje sta se medtem razvila v glavno proizvodno področje koruze. Tam se je proizvodnja dvignila za 160 odstotkov na 182.000 ton, medtem ko je po severovzhodni ravnini in hribovju ostala na višini leta 1951. Ne glede na to pa je 1964 na obe vzhodni področji odpadlo skoraj 95 odstotkov avstrijske proizvodnje koruze. Po letu 1964 se je proizvodnja koruze še povečala. Avstrijski hibridi zrnate koruze so se namreč začeli uveljavljati šele leta 1965.

Podobno tendenco razvoja v smeri specializacije, kot jo ugotavljamo pri žitu, kažejo tudi

OKOPAVINE

od katerih omenjamo le krompir in sladkorno peso. Površina slednje se je povečala za 36 odstotkov, površina s krompirjem pa je nazadovala za 6 odstotkov.

Proizvodnja krompirja je narasla za 59 odstotkov na okroglo 343.800 ton. Najmanjši porast proizvodnje je bil v visokih Alpah (34 %), največji pa v Wald- in Mühlviertlu (84 %). To področje skupno s severovzhodno ravnino in hribovjem pridelava polovico skupnega avstrijskega pridelka krompirja. Na področja, v katera sodi Koroška, odpade le dobra šestina avstrijske proizvodnje krompirja.

Sladkorne pese je avstrijsko kmetijstvo leta 1964 pridelalo 22.300 ton, za 107 odstotkov več kot 1951. Njena proizvodnja je vendar regulirana po združenju proizvajalcev sladkorne pese. Tri četrtine proizvodnje odpade na severovzhodno ravnino in hribovje, 90 odstotkov pa na Nižjo Avstrijsko. V tem času se je sladkorna pesa razširila tudi na jugovzhodnem Štajerskem, kjer je proizvodnja narasla za 155 odstotkov, vendar je 1964 znašala le 484 ton. Po ostalih področjih sladkorna pesa ni prišla do veljave.

MLEKO

Ko prehajamo sedaj na razvoj živalske proizvodnje, bodi kar v naprej povedano, da je tukaj šel razvoj konkretno pot, kakor jo je šel pri žitu in okopavinah. To vidimo zlasti pri razvoju proizvodnje mleka. Le-ta je v državnem merilu narasla za 36,2 odstotka, po severovzhodni ravnini in hribovju pa le za 22,7 odstotka. Glavni proizvajalec mleka je medtem postal valoviti predalpski svet, na katerega je 1964 odpadla skoraj tretjina avstrijske proizvodnje. Področje visokih Alp je dalo v istem času dobro šestino proizvodnje mleka. Močno se je proizvodnja mleka razvila tudi po jugovzhodni ravnini in hribovju, kjer je narasla za 71 odstotkov. (Dalje prihodnjič)

lico. Potem sem si sezul škornje ter pričel hoditi po sobi gor in dol.

Ob desetih sem zaslišal, da je gospa Müller voščila Elsie lahko noč in odšla po stopnicah. Nekaj minut kasneje sem prepoznal korake svoje žene, ki je šla po stopnišču navzgor. Slišal sem, kako je električno stikalo suho škrtnilo, ko je ugasnila luč, potem pa se je vsa hiša potopila v tišino.

Prižgal sem cigareto in na vse odprl okno. Lune ni bilo, vendar pa je bila noč svetla. Nekaj časa sem slonel na okno, potem sem sklenil, da odidem k Elsie in se pogovorim z njo. Pritisnil sem cigareto na pepelnik, stopil v vežo in se začel počasi vzpenjati po stopnicah.

Položil sem roko na kljuko, pritisnil in nalahno odsunil. Vrata so bila zaklenjena. Najprej sem potrkal enkrat, kolikor mogoče potihoma, nato pa sem dvakrat potrkal močneje. Nič odgovora. Z obrazom sem se približal vratom in prisluhnil. Nič. Soba je bila liha, ko da bi v njej ležal mrlič.

1945

Krematorij III in IV sta bila dozidana do določenega datuma in od januarja pa do konca tega leta so vsi štirje krematoriji obratovali z vso paro.

Decembra 1943 sem bil imenovan za inšpektorja vseh taborišč in z družino sem se naselil v Berlinu. Toda v Auschwitz sem se še vračal. Tam sem na primer prebil dobrušen del poletja 1944, da sem svojemu nasledniku pomagal rešiti problem, ki je nastal s poveljem, da je treba na specialni postopek poslati 400.000 madžarskih Židov.

Zadnje inšpektorsko turnejo sem opravil v marcu 1945: obiskal sem Neuengamme, Bergen-Belsen, Buchenwald, Dachau in Flossenbürg. Komandantom teh taborišč sem osebno prinesel Reichsführerjevo povelje, naj prenehajo z uničevanjem Židov in umrljivost v taboriščih čim bolj omejijo.

Predvsem v Bergen-Belsenu je bil položaj strahoten. Zmanjkalo je vode, zmanjkalo hrane, nesnaga v latrinah je prestopala robove, na taboriščnih poteh je pod milim nebom gnilo več kot 10.000 trupel. Jelnikom je bilo nemogoče dovajati hrano, ker je urad za preskrbo tistega okrožja gladko odklonil, da bi še kar koli pošiljal v taborišče. Komandantu sem zapovedal, da mora v najkrajšem času narediti red, razen tega sem ga naučil, kako je treba sežigati trupla v jarkih. Kmalu so se sanitarne razmere izboljšale. Hrane pa je kljub temu primanjkovalo in jelniki so cepali kakor muhe.

Ob koncu aprila 1945 je položaj postal tak, da se je morala „administrativna skupina D“, katere uslužbenec sem bil tudi jaz, preseliti v KL Ravensbrück. Avtomobili s šefi SS in z njihovimi družinami, kakor tudi kamioni z arhivi in drugim materialom so se v dolgi koloni odpravili po glavni cesti proti Ravensbrücku. Vse ceste so bile polne civilnega prebivalstva, ki je bežalo pred bombnimi napadi. Iz Ravensbrücka smo se premestili v Reusburg in vse, kar sem tam mogel najti za moje ljudi, je bil neki hlev. Naslednji dan pa sem ženske in otroke namestil v neki šoli.

Od tistega trenutka dalje se je beg sprevrgel v pravo morasto življenje. Rusi so prodirali z ene strani, Angloameričani z druge in nenehno smo se morali umikati pred napredovanjem sovražnika. V Fleusburgu sem se nenadno spomnil, da je bila Frau Müller, naša nekdanja vzgojiteljica, iz Apenrada. Takoj sem odpeljal tja Elsie in otroke in Frau Müller je bila tako dobra, da jih je rade volje vzela pod streho.

Sam z Dietzom sem nadaljeval pot v Murwick in tam sem v družbi z drugimi šefi „administrativne skupine D“ poslednjič videl Himmlerja. Izjavil je, da nam ne more dati nobenega povelja več.

Malo nato so mi dali mornariško knjižico, v kateri sem bil vpisan pod drugim imenom, priskrbeli pa so mi tudi uniformo mornariškega podčastnika. V skladu z navodili sem se preoblekel, toda v svoji priljagi sem na lastno pest obdržal uniformo esesovskega oficirja.

Dne 5. maja sem dobil povelje, naj krenem v Rantum. Tja sem prispel 7. maja in nekaj ur po prihodu zvedel, da je maršal Keitel v Reimsu podpisal brezpogojno kapitulacijo Wehrmachta.

Iz Rantuma so me premestili v Brunsbüttel. Tam sem ostal nekaj tednov in ker je na mojem kartotečnem listu pisalo, da sem v civilu kmet, so me 5. julija demobilizirali in poslali na neko posestvo v Gottrupelu. Lastnik posestva je bil neki Georg Pützler.

Na tem posestvu sem delal osem mesecev. Posestvo je bilo zelo rentabilno, imelo pa je tudi nekaj lepih konj. Ko je Georg zvedel, da sem nekaj časa delal v žrebčarni, mi je prav rad prepustil skrb za konje. Tega dela sem se lotil z vsem veseljem in Georg je rad skozi smeh trdil, da verjetno samo zato ne spim kar pri konjih, da ga ne bi užalil.

Georg je bil precej prilepen mož nizke postave, toda močan in mišičast, s coklasto brado in z ostrimi modrimi očmi. Kmalu sem zvedel, da je imel nekoč dokaj pomemben položaj pri SA. Tudi jaz sem mu zaupal, kaj sem bil, in odlej sva postala resnična prijatelja. Kadar žene ni bilo zraven, sva se pogovarjala na dolgo in široko o vsem mogočem.

Nekega dopoldne sem bil sam s konji na pašniku, ko se je nenadno prikazal Georg. Razkoračil se je na svojih kratkih nogah, me pogledal in s pomenljivim glasom rekel: „Himmlerja so aretirali.“

In zajecjal sem:

(Se nadaljuje)

KSAVER MEŠKO:

Lepe poti

Ah, kako so bile lepe tiste poti, kako drage!

Ko sem se spuščal po hribu dol od Št. Danijela, kdaj po vijugasti cesti, zlasti če sem jezdil, češče po bližnjici, je včasih na nasprotni strani stara Peca vsa blestela v soncu, nebo pa, ki se je bočilo tja čez pliberško polje in se povezovalo na mogočni njen greben, je bilo čisto, kakor na novo umito. In mi je bilo, kakor da se zlati odblesk te igre sončne jasnosti in lepote prelija tudi v moje srce in mi ga dela toplega in

veselega. A spet kdaj je bil njen vrh zavil v oblake kakor višave bivališča starih grških bogov, slovečega Olimpa. In se mi je zdelo, da gora žaluje, ker kralj Matjaž s svojo vojsko v njenem osrčju tako trdno in nevzdravno spi in ne čuti trpljenja ljudstva pod goro, ne sliši njegovih vzdihov in prošenj: „Zbudi se! Pridi, reši nas!“ In sem bil tudi jaz žalosten in potr. Prišel sem v dolino, k potoku.

„Reka“ pravijo tam ljudje vsi dolini. Ozka globel, kakor struga globoke, že davno usehle reke, hribi na obeh straneh, porasli z gozdovi. Potoček šumlja, šumijo lesi, mlini ropotajo. Čudno, kako pravljico leno in hkrati strahotno oživljajo mlini samotno, sanjavo dolino, sicer vse brez hiš dol do njenega izliva v široko dolino.

Prvi Pludrov. Mlad mlinar je tedaj domoval in delal v njem, mlajši sin iz bogate hiše na obronku hriba nekoliko nad globeljo. Lep kakor sončen dan, dober in priden, domačim in vsem v veselje. Med svetovno vojsko je brez sledu izginil; nikoli ni bilo mogoče zvedeti kje, kam, kako. Dolgo so upali, da se bo oglasil iz tujine, iz ujetništva. Polagoma je tudi to trdno upanje plahnelo, z leti povsem splahnelo.

V drugem, Polhovem, je mlet in gospodaril Lipš, že bolj v letih, bolehen in pobožen mož. Vsako nedeljo je redno prihajal v cerkev v Št. Danijelu, dasi je spadal pod drug zvon, v Pliberk, kamor pa je imel precej dalj. Pismouk, ves prosti čas je pretilah v knjigah. Imel je tudi „Kolomonov žegen“, staro, oguljeno in masno knjigo, znamenje, da so ga ljudje mnogo brali. Prinesel mi ga je nekaj v župnišče: „Odkupite mi to!“ — „Koliko pa zahtevate?“ — „Pet goldinarjev. So dragocene bukve.“ — Zdelo se mi je vendar preveč, a nisem maral naravnost povedati. — „A kaj naj s knjigo?“ — „Hudega duha lahko pokličete, denar vam mora prineesti.“ — „Zakaj ga pa ne pokličete vi, Lipš? Sva denarja brž oba enako potrebna.“ — „Ne upam si.“ — „Jaz tudi ne.“ — „Vam ne more tako lahko škodovati. Hude žegne imate.“ — „Kdo ve, če bi me ti obvarovali.“ — Tako ni bilo s kupčijo nič.

Tretji Šeferjev, pač najstarejši, močno zidan. Drugi so se nekoliko odmaknili od ceste, da ne bi bili nikomur v napotje, da ne bi popotnikov strašili. Ta je stal tik ceste, v ozki soleski, na drugi strani skalovje, da se mu ni bilo mogoče izogniti, na široko naložen voz se je kar zadel obenj. Tako je kljuboval. Najpočasnejši se mi je zdel, najbolj me je spominjal nevarnih, zarot in strahov polnih mlinov iz povesti in pravljic. Najbolj strahoten se mi je zdel ponoči, v trdi noči, ko je človek lahko kar treščil vanj, v bledi mesečini, v poltemi, zlasti če je miroval in molčal. Tedaj je bil kakor začaran, zaklet, čudno grozeč v svoji osamljenosti, saj je mlinar bil tedaj doma gori na hribu in je mirno spal. Tu pa vse molčeče naokrog; kakor z mogočno čarovniško besedo začarani spe gozdovi in vsa živa bitja. Samo voda, ki je ni zadelo preklestvo božje in v raj in je čista in sveta, je živela, žuborela, šumela. Sicer vse veliko pokopališče, mlin pa mrtvašnica na njem. In stopi morda zdaj zdaj iz nje davno umrli mlinar. Pokoja išče njegova duša, ker je jemal krivično merico, ker je mlet ob dnevih Gospodovih, ob nedeljah in praznikih.

Čez dan se je vicala nesrečna duša pod mlinskim kamnom, ki jo je stiskal in jo vrtel v nezadržanem krogu — samo postati je treba pod mlinom, prisluhniti, kako vzdihuje in stoče. A ponoči, ko si kamen odpočiva od tistega vrtoglavega plesa, išče grešna guša pomoči in rešitve. In če ji ne veš povedati prave besede, s katero bi jo odklel in otel, na sončni prah te lahko zmleje.

Strahotna je taka pot mimo pošastnega, nevarnega mlinarja. Vroče ti postaja, pokrižaš se, pomoliš za vse uboge duše, globoko si oddahneš, ko si srečno mimo. Polem še mlin Reškega kovača in veliki Stoparjev mlin z žago spodaj ob viaduktu, ob mogočno zidanem železniškem mostu, ki se v drznih lokih pne visoko s hriba na hrib. Stal sem dostikrat na cesti pod njim, ko je drdral vlak čez most. Tako ob večernih vlakih, ko sem se vračal od Fare, iz Prevalj. Pa se je stegnila kdaj skozi okno bela roka, pomahala, pozdravila. Čigava je? Kdo se vozi v bežečem vlaku? Kam gredo vsi ti potniki? Ali je bila že tema, v pozni jeseni, ob zimskih večerih. In se je vlak vil čez most kakor črna pošast, dolgo vrsto bleščečih oči mežikajoč v noč in na pokrajino, v temo zavito. Glasno sopihajoč in puhajoč je pridrvel iz noči, sopihajoč in hropeč je izginil v noč. Hodi z bogom! Srečno pripelji vse, kamor potujejo!

Vsak letni čas je imel svoj čar na teh polih. Pomlad, ko se je vse budilo iz dolgega, težkega zimskega spanja, ko so iz ogrevajoče se zemlje kipele nežne trobentice prijaznemu soncu naproti, ko so se pobočja hribov belila od zvončkov in teloha. In ptičke so oživele. „Živim, živim!“ je pel vsak grm, vsako drevo je pelo tako. In voda v potoku, vso zimo vklejnjena v tesne ledene okove, je v to petlje žuborela in pela tako živahno in veselo, kakor poje vse mlado, kipeče življenje.

Kako se ne bi odtajalo in razveselilo tudi srce ob ogrevajočem pomladnem soncu, ob tem življenju, kipenju in dehtenju.

Poleti, ko je drugod žgalo sonce, da je trava venela in zemlja pokala, je bilo tu v globeli vendar še vzdržno. Pač me je pot ubrujala

ANICA PRETNAR:

SLOVO

Dolgo časa je umiral in vendar nas je njegova smrt zelo presenetila. Sestro sva govorili o novih oblekah za silvestrovanje. Potem smo prejeli brzojavko. — Danes ob dveh umrl. Stop. Pridite takoj. Stop. Mama. — Kako prazne in suhe besede. Kar strah me je postalo ob teh preprostih besedah. Mlajša sestra je samo veselo vzkliznila: »Kajne, sedaj bom dobila nove črne čevlje. Rekla si, da jih bom dobila. Ko bo dedek umrl.« Mami jo odsotno pogleda. Starejša sestra molče spravi šumečo svilu. Imela bi lepo, svetlomodro obleko. Moja prva plesna obleka.

V črni se počutim neugodno. Ker vzbujam pozornost. Vsi ljudje me s sočutjem gledajo. Pa ne maram sočutja.

Ne vem, kako so minili trije dnevi. Sedela sem za pečjo in gledala mrtvega deda. Na stenah je polno vencev. Kako žalostni so ti nemi venci. Sveče in kadilo, polmrak in šepetajoče besede. Strah me je, strah, da bi kričala. In te sence, ki se molče bližajo mrtvaškemu odru...!

Ne jočem. Ne morem jokati. Nočem jokati. Ljudje govorijo, kako dober je bil moj ded. Lažejo, vsi lažejo. Ali pa so lagali takrat, ko je še živel. Pravili so, da je hudoben. Sovražili so ga. In niso ga hoteli razumeti. Pa je bil le nesrečen. Jaz sem ga ljubila. On je bil najčudovitejši človek na svetu.

Znal je čudovito pripovedovati. O svojih potovanjih po Ameriki, o Nemčiji, o naših gozdovih. On me je naučil zavezati čevlje. Hvaležno sem se oklenila njegove roke in najraje bi zakričala: »Čevlji znam zavezati! Me slišite! Dedek me je naučil!« Moj dedek... In ko me je peljal na Jelovico... Hodila sva po strmih pobočjih med stoletnimi drevesi. Spoznaval me je z naravo, s pravim življenjem. In ko mi je pokazal sončni vzhod. Nikoli ne bom pozabila tega veličastnega trenutka. Sončni vzhod. Odslej vedno gledam le sončni zahod...

Ljudje prihajajo in odhajajo. Vsi jokajo. Morda resnično jokajo. Toda njihovi obrazi, njihove besede lažejo.

Jaz ne jočem. Ne morem jokati. Nočem jokati...

Votlo odmevajo padajoče grude prsti. Nekaj me duši. Sestrica tuli. Nenadoma pomislim, da joka zato, ker jokajo drugi. Ali pa zato, ker je odrgnila nove čevlje. Ob tej misli se nasmehnem. Komaj opazno. In tedaj me zadenejo očitajoči pogledi žalostnih ljudi. Kamor pogledam, povsod so žalujoči ostali. Zagnusijo se mi. Ta pogreb je samo komedija. Ljudi so prišli zato, da bi šteli naše solze, moje solze. Toda jaz sem jih razočarala.

Jaz ne jočem. Ne morem jokati. Nočem jokati...

Kako je rekel Tennessee? — Komedija je končana. Opica je mrtva. Bežim, bežim proč od lažnih ljudi, proč od padajočih grud prsti na leseno krsto, proč od sveta. Vem, čutim, da bom vsake hip zajokala. In jaz nočem, da bi ljudje slavili zmago, ker bi šteli tudi moje solze. Kmalu bom doma. Vrgla se bom na posteljo in zajokala. Dolgo časa bom jokala. Dokler ne bom zaspala. Vedno, kadar jočem, zaspiš... In potem bom pozabila na vse. Ostal bo samo spomin in črna obleka...

Na grobovih

V sivi jesenski megli beli cvetovi, drobne luči in tihi obrazi oznanjajo spomin njim, ki so tu pokopani. O, brat, vzemi v tej tihi uri še za hip

v spomin vse tiste neznane žalostne kraje, kjer osamljeni, brez rož in potrtih obrazov, pokopani leže, ki so v borbi za lepše življenje umrli za nas. Pokloni se jim, da v nas zažive.

Spomni se, kaj je življenje in smrt in kaj se pravi biti mlad in umreti v sil. In v sebi spoznal boš: oni niso mrtvi, v dejanjih živijo!

Andrej Kokot

IZREKI

Arhitektura je okamenela muzika.

(Goethe)

OOO

Od vseh potrebnih stvari je prva, da ne troiš tistega, česar nimaš.

(D'Azealia)

OOO

Bolje je biti človek brez denarja, kot imeti denar pa ne biti človek.

(Nassau)

OOO

Nikoli še ni bilo filozofa, ki bi potrpežljivo prenašal zobobol.

(Shakespeare)

OOO

Človek, ki ni trpel, ne zna odpustiti.

(Tommaso)

OOO

Kdo je cinik? Človek, ki pozna ceno vsake reči, vrednosti pa nobene.

(Wilde)

OOO

Cinizem je duhovno snobstvo.

(Meredith)

Natančnost citiranja je mnogo redkejši talent, kot to navadno mislimo.

(Bayle)

OOO

Ljudski izreki so kot bankovci v obtoku: da bi dobili polno vrednost, jih mora nekdo podpisati.

(Fournier)

OOO

Povsod, kjer bo mnogo strojev, da bi zamenjali ljudi, bo tudi mnogo ljudi, ki bodo samo stroji.

(De Bonald)

OOO

Ljubezen je čudež življenja, opojen vonj, ki slajša grenkobo morečih dni.

(Zola)

OOO

Kadar hočemo ljubiti, se izpostavljamu nevarnosti, da bomo ljubljani.

(Moliere)

OOO

Nihče ne ljubi ženske zaradi njene mladosti ali starosti ali ker je lepa ali grda, bedasta ali bistra: Ljubimo, ker pač ljubimo.

(Balzac)

OOO

Z resnično ljubeznijo je kakor s prikazovanjem duhov: vsi govorijo o njej, toda le malokdo jo je videl.

(La Rochefoucauld)

Avstrijski dogodki

Devet milijard šilingov deficita

Povsem upravičeno je imenoval finančni minister Schmitz državni proračun za leto 1968 „proračun trdih realnosti“, kajti ta proračun predvideva, da bo primanjkljaj v enem samem letu presegel devet milijard šilingov. V rednem proračunu so predvideni dohodki v višini 77.787 milijonov in izdatki v višini 81.177 milijonov šilingov, torej primanjkljaj v višini 3390 milijonov šilingov. K temu pride izredni proračun, ki obsega 3467 milijonov izdatkov, vendar nobenih dohodkov, tako da se primanjkljaj poveča na 6857 milijonov šilingov. Poleg tega pa je finančni minister predlagal še eventualni proračun v višini 2389 milijonov šilingov izdatkov (tudi tukaj ne bo dohodkov) in znaša torej celotni primanjkljaj nič več in nič manj kot 9246 milijonov šilingov.

Socialistična zmaga tudi po občinah

Na Zgornjem Avstrijskem so bile zadnje nedelje poleg deželnozborskih volitev tudi občinske volitve, pri katerih so prav tako socialisti zabeležili sijajno zmago. V mnogih občinah je ÖVP zgubila dosedanjega župana, medtem ko ga bo v drugih občinah mogla obdržati le s podporo kake druge stranke. Nasprotno pa je SPÖ skoraj povsod bistveno povečala število svojih mandatov, v številnih občinah pa si je priborila tudi župana.

Dunaj bo dobil satelitsko mesto

Spomladi leta 1968 bo razpisan mednarodni natečaj za planiranje satelitskega mesta, ki ga bo Dunaj dobil v Inzersdorfu. Na površini 7 milijonov kvadratnih metrov bo namreč nastalo novo mesto, kjer bo dobilo stanovanje in hkrati tudi delovno mesto več kot 60.000 ljudi. To bo pravzaprav prvo satelitsko mesto v Avstriji, kot jih v drugih državah že nekaj let gradijo okoli vele mest. Pri natečaju lahko sodeluje vsak evropski arhitekt, kar nedvomno prav tako predstavlja nekaj povsem novega za Avstrijo.

Tri milijone šilingov za proslavo državnega praznika

Približno tako kot lani na Dunaju se je včeraj v Salzburgu odvijala osrednja proslava državnega praznika, namenjena avstrijski mladini. V navzočnosti zveznega predsednika, članov zvezne vlade in deželnih vlad ter predstavnikov vseh ustanov se je zvršil pester „avstrijski kaleidoskop“, ki sta ga neposredno prenašala tudi radio in televizija. Stroški za to prireditev so baje znašali 3 milijone šilingov.

Vedno manj konjev

Kakor izgleda, bodo konji v naši državi povsem zginili oziroma jih bomo srečavali le še v živalskih vrtovih in jahalnih šolah. Po najnovejših podatkih se je število konj v Avstriji tekom zadnjega leta spet znižalo za več kot 9700, tako da je zdaj v naši državi skupno le še kakih 75.000 konj.

Barvna televizija na pohodu

Vodstvo avstrijskega radia in televizije je izdelalo dolgoročen investicijski program, iz katerega je razvidno, da bo velika večina avstrijskega prebivalstva v nekaj letih deležna tudi barvne televizije — seveda, če bo na razpolago denar za gradnjo potrebnih naprav. Program za jema desetletno obdobje 1968—1977. Konkretno glede barvne televizije je rečeno, da bi take oddaje koncem leta 1974 lahko sprejemalo že okoli 82 odstotkov prebivalcev naše države. Seveda pa so vse to več ali manj le načrti in v veliki meri celo le želje, katerih uresničitev zavisi od ogromnih denarnih sredstev.

Stabilnost šilinga v nevarnosti

Indeks potrošniških cen se je prejšnji mesec znova povišal, tako da so življenjski stroški povprečne družine v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta narasli za 4,9 odstotka. Ker je do konca leta računati s podobnim razvojem, se bo vrednost šilinga letos torej zmanjšala za najmanj 5 odstotkov. Za prihodnje leto pa napoveduje ÖVP-jevska vlada nova zvišanja davkov in s tem nadaljne podražitve.

RADIO PROGRAM

AVSTRIJA

I. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.30, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Pozdrav — 5.33 Dobro jutro — 6.12 Jutranji ritem — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 8.10 Jutranja glasba — 8.45 Dobro jutro s novicami — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Lepi glas — 11.30 Roman — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.30 Slavni dirigenti, slavni orkestri — 14.45 Mednarodne gospodarske vesti — 15.00 Več učenja, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 18.00 Mladinska redakcija — 18.30 Pregled večernega sporeda — 22.10 Sport z vsega sveta.

Sobota, 28. 10.: 6.09 Agrarna politika — 8.20 Jutranja glasba — 9.00 Smeh spada k oliki — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.15 Slavnostni koncert avstrijskega radia — 17.10 Kritično osvetljeno — 18.00 Evropa poje: Finska — 20.00 Portret: Martin Luther — 22.20 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 29. 10.: 6.05 Vesele melodije — 7.05 Popevke — 8.05 Ogledalo tiska — 9.40 Chapinova mazurka — 11.00 Gledališka oddaja — 11.15 Berlinski slavnostni tedni — 13.10 Dobro jutro s novicami — 13.45 Operni koncert — 15.00 Opoldanski koncert — 16.30 Križem skozi svet, križem skozi čas — 17.05 Pomembna znanost — 17.45 Jezikovna policija — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.10 Majstri tričetrtinskega takta — 20.00 „David in Golijat“ — 22.10 Sport — 22.20 Salzburški humanistični pogovori — 23.10 Mednarodna tribuna skladateljev.

Ponedeljek, 30. 10.: 6.05 Odprto povedano — 9.00 Za ljubitelje glasbe — 13.30 Slavni dirigenti, slavni orkestri — 15.00 Več učenja, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.45 Pesmi — 17.15 Knjiga tedna — 18.00 Mladinska oddaja — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Dunajska šola — 21.30 O tem lahko govorimo — 22.10 Sport — 22.25 Veliki stari možje avstrijske literature.

Torek, 31. 10.: 6.05 Preden odidele — 16.45 Pesmi in balade — 17.30 Znanje časa — 20.00 Spectrum Austriac — igra — 23.10 Festival „Moderna glasba“ v Belgiji.

Sreda, 1. 11.: 6.05 Vesele melodije — 7.05 Popevke — 8.05 Instrumentalna glasba okoli 1600 — 9.10 Za ljubitelje glasbe — 11.00 Orkestralni koncert — 13.10 Dobro jutro s novicami — 13.30 Operni koncert — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Koncertna ura — 18.00 Spevi za Vse svete — 19.10 Majhne dragocenosti — 20.00 „Juditha triumphant“, oratorij — 22.15 Mož, ki ni mogel spati, kriminalna igra — 23.10 Festival „Moderna glasba“ v Belgiji.

Četrtek, 2. 11.: 5.33 Avstrijska glasba — 10.05 Musica antiqua — 12.40 Koncertna glasba — 13.00 Radijska pripovedka — 16.30 Pesniška ljubezen — 17.15 Avstrijska literatura danes — 17.30 Iz raziskovalnega dela visokih sol — 20.00 Glasba Liszta in Brucknerja — 22.15 Srečanje v pogovoru.

Petek, 3. 11.: 6.05 Nihče ne bo zmagal — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 16.45 Pesmi Richarda Straussa — 17.15 Wilhelm Waldstein, avstrijski lirik — 17.30 Mednarodna radijska univerza — 20.00 „Phädra“, žaloigra — 21.30 Vrednost in nevarnost slavnostnih iger — 22.15 Mož, ki ni mogel spati, kriminalna igra.

Regionalni program

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.10, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.45 Kmetijska oddaja — 6.25 Jutranja razmišljanja — 6.50 Jutranja telovadba — 8.10 Gospodarska oddaja — 8.20 Glasba zale — 9.00 Šolska oddaja — 10.05 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.10 Objave, pregled sporeda — 13.25 Opoldanski koncert — 14.15 Slovenska oddaja — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Po željah — 18.15 Godba na pihala — 18.30 Odmev časa — 18.55 Lahko noč za otroke — 19.00 Sport — 19.57 Pregled sporeda — 23.10 Ogledalo poročil.

Sobota, 28. 10.: 5.05 Za prijatelje pihalne godbe — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Jutranji koncert — 11.00 Naša lepa domovina — 14.00 Orkestralna zabavna glasba — 15.00 Perkanja: Človek kot hi in jaz, roman — 15.30 Voščila — 18.00 Vaš knjižek — 18.15 Glasba za delopust — 19.30 Srečanje, pogovor prominentnih — 22.10 Plesna glasba.

Nedelja, 29. 10.: 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.30 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Vesele in zabavne — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Spremenjeni komedijanti“ — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Ogledalo karškega tiska — 18.20 Kulturno-politične perspektive — 18.30 Razgovor o umetnosti — 18.45 Pridite sem in pojte — 19.00 Sport — 19.30 Vesele razpoloženi — 20.10 Spoznaj ta narod pastirjev — 20.40 Operata in musical.

Ponedeljek, 30. 10.: 5.05 Ljudske viže — 9.30 Širni pisani svet — 11.00 Ljudska glasba iz Nižje Avstrije — 14.00 Ženska oddaja — 15.00 Ura pesmi — 15.30 Otroška ura — 17.10 Glasba je naš knjižek — 18.15 Koroški visokošolski tedni — 20.10 Radijska igra — 21.30 Glasba — 22.20 Sodobni avstrijski skladatelji.

Torek, 31. 10.: 5.05 Ljudska glasba — 8.20 Glasba zale — 9.00 Za svetovni dan varčevanja — 11.00 Ni treba veliko, da smo veseli — 14.00 Oddaja za mladino — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Nova koroška pesem — 15.45 Koroški knjižni potiček — 17.10 Podaj mi še enkrat roko za slovo — 18.00 Oddaja kulturnega urada koroške deželne vlade — 18.15 Godba na pihala — 19.30 Hil-zvezde sveta — 20.10 Koncert iz Linza — 22.20 Iz lasne delavnice.

Sreda, 1. 11.: 6.40 Ljudska glasba — 8.05 Zborovska glasba — 8.15 Koncert po željah — 9.00 Operni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Ljudska glasba — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Zborovska glasba — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Biseri pomenijo solzo“, slušna igra — 16.30 Majhen koncert — 17.05 Spomini v mraku — 18.00 Odskočna deska upanja — 19.00 Sport — 19.30 Seriozna glasba — 20.10 Goethe: Pogovori namških izseljencev — 21.30 Glasba — 22.10 Pogled k sosodu.

Četrtek, 2. 11.: 6.00 Zborovska glasba — 9.00 Novembra-ka elegija — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Resna glas-

NAJBOLJ ZANESLJIVO RASTOČA SADNA DREVE-
SCA NUDI DOMAČA DREVESNICA

MARKO POLZER, pd. LAZAR
pri Št. Vidu v Podjuni

Riber, čepilja in moravdelj polovična cena

ba — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 Koroški knjižni knjižek — 15.00 Ura pesmi — 15.30 Koroško pesništvo — 17.10 O minljivem v glasbi — 18.00 Komorna glasba — 20.10 Opomini na umrle Korošce — 21.00 Praprevamo in pripovedujemo a deželi Drave — 22.20 Viva la musica.

Petek, 3. 11.: 5.05 Godba na pihala — 8.20 Glasba zale — 9.30 Ljudska glasba sveta — 11.00 Godbeniki, zaigrajte — 14.00 Otroška pripovedka — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Z glasbo v konec tedna — 18.15 Godba na pihala — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 23.15 Ljudska glasba sosedov.

III. PROGRAM

Poročila: Od 8. do 20. ure vsaka ura, nato pa ob 22.00, 23.00 in 24.00.

Dnevne oddaje: 8.11 Prosimo, prav prijazno — 9.03 Stereo studio — 10.05 Vokal, instrumental, international — 11.03 Veseli ob enajstih — 12.03 Glasba a la carte — 13.10 Espresso — 14.03 Klub ob dveh — 15.03 Glasbeni boks mladinske redakcije — 16.03 Stereo studio — 17.10 Stereo studio — 18.03 Dobro razpoloženi — 19.10 Glasba z latinske Amerike — 19.30 Sport in glasba — 20.03 Popevke brez vizuma — 21.00 Zeleni val — 21.30 Ljubite jazz?

Slovenske oddaje

Sobota, 28. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 29. 10.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 30. 10.: 14.15 Poročila, vreme, objave, pregled sporeda — Žena in dom — 18.00 Mešani zbor iz Smihela.

Torek, 31. 10.: 14.15 Poročila, vreme, objave — Sportni mozaik — Cerkev in svet.

Sreda, 1. 11.: 7.30 Oddaja k prazniku.

Četrtek, 2. 11.: 14.15 Poročila, vreme, objave — Mali koncert — Emancipacija žene.

Petek, 3. 11.: 14.15 Poročila, vreme, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Za krmilom.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svelujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nočurno.

Sobota, 28. 10.: 8.08 Glasbena malineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Jugoslovanski ansambli zabavne glasbe — 9.45 Iz albuma skladb za mladino — 10.15 Pri vas doma

AVSTRIJA

Sobota, 28. 10.: 15.30 Poročila — 15.33 Za otroke — 16.00 Za družino: Stališče — 16.30 Pri cvetličnem zdravniku — 16.55 Dunajska Državna opera v Montrealu — 17.40 Ples z zakoncema Fern — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Poročila — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Napoboljšljivi, družinska zgodba — 21.45 Sport — 22.15 Čas v sliki — 22.35 Morilec brez krinke, kriminalni film.

Nedelja, 29. 10.: 16.30 Poročila — 16.33 Za otroke — 17.20 Svet mladine — 17.50 Tako živimo danes — 18.00 Dobri vojaki Švejk, roman — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Nedelja v Evropi: Berlin — 19.00 Čas v sliki in Od tedna do tedna — 19.30 Sportni razgled — 20.15 Prevoz, drama — 22.40 Čas v sliki.

Ponedeljek, 30. 10.: 17.00 Predolimpijske tekme v Mexico-City — 18.00 Tečaj francoščine — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Nemščina za domačine — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Afriško poletje“, kriminalni film — 21.05 Karl Farkas in njegov ansambel — 21.50 Čas v sliki — 22.10 Zabavna oddaja čehoslovaške televizije.

Torek, 31. 10.: 17.30 Oddaja ob jubileju reformacije — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Poročila — 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Avstrijska slika — 19.30 Čas v sliki — 20.00 „Ujelnik spanja“ — 21.00 Točka za točko, teleturnir — 22.00 Čas v sliki — 22.20 Odmev inozemstva.

Sreda, 1. 11.: 17.00 Poročila — 17.03 Pravilica o mali zvezdici — 17.45 Dolga ušesa, risanka — 17.55 Knjižni knjižek — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Oknar — 19.00 „Osamljenosti“, drama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Dagadek v Antiohiji — 21.00 Beethoven: klavirski koncert — 21.35 Čas v sliki — 21.55 Z očmi naših otrok.

Četrtek, 2. 11.: 18.00 Podoba smrti — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Po sledovih Josepha Rotha — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Največje gledališče sveta — 23.05 Čas v sliki.

Petek, 3. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Tečaj francoščine — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč, mali ljudje — 18.30 Tako se živi v Švici — 19.00 Mednarodni agrarni magazin — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Državlanska vojna v Rusiji, dokumentacija — 21.55 Iz parlamenta — 22.45 Čas v sliki — 23.05 Jhalne tekme.

Ta teden vam priporočamo

- Emil Sovdat: **TAM, KJER TEČE BISTRA ZILJA**, spomini na partizanska leta na Koroškem, 132 str., slik, priloge, ppl. 36 šil.
- Mihailo Marič: **SORGE, OBVEŠČEVALEC STOLETJA**, „življenjepis“ največjega vohuna med zadnjo vojno, 512 str., ilustr., pl. 79 šil.
- Ivan Jan: **SKOZI ZASEDE**, zbirka povesti iz partizanskih časov, 160 str., br. 20 šil.
- V OGNJU PREMINULI**, zapiski o nacističnem nasilju na Poljskem, 256 str., pl. 72 šil.
- Rolf Hochhuth: **NAMESTNIK**, odnos Vatikana do preganjanja Židov med drugo svetovno vojno, 388 str., br. 36 šil.
- Jaroslav Hašek: **DOBRI VOJAK ŠVEJK** v prvi svetovni vojni, dve knjigi skupaj 820 str., ilustr., br. 75 šil.
- Vošnjak-Kovič: **BILA SEM STARA DVANAJST LET**, spomini na leta pregnanstva med zadnjo vojno, 112 str., ppl. 19 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

Sobota, 28. 10.: 9.40 Šolska oddaja — 14.50 Šolska oddaja — 17.40 Vsaka sobota — 17.55 Obzornik — 18.15 Oddaja za otroke — 19.15 Sprehod skozi čas — 20.00 Dnevnik — 20.40 Humoristična oddaja — 21.40 Nekaj novega, nekaj starega — 21.55 Serijski film — 22.45 Poročila — 23.05 Predolimpijske tekmovalne v Mehiki.

Nedelja, 29. 10.: 9.25 Poročila — 9.30 Poljudno znanstveni film — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mladinska igra — 11.30 Film za otroke — 19.10 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavno glasbena oddaja — 21.50 Lirika — 22.05 Dnevnik.

Ponedeljek, 30. 10.: 9.40 Šolska oddaja — 10.40 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.55 Poročila — 17.00 Oddaja za otroke — 17.25 Risanke — 17.40 Kje je, kaj je — 17.55 Obzornik — 18.25 Stihna rast slovenskega jezika — 18.40 Vzgojna oddaja — 19.00 Po sledih napredka — 19.15 Tedenski športni pregled — 19.40 Pravljice — 20.00 Dnevnik — 20.40 Drama — 21.40 Glasbena oddaja — 22.10 Dnevnik — 22.30 Predolimpijske tekme v Mehiki.

Torek, 31. 10.: 14.50 Šolska oddaja — 15.50 Angleščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 18.25 Film za otroke — 18.40 Svet na zaslonu — 19.20 Obzornik — 20.00 Celovečerni film — 21.30 Kulturna panorama — 22.10 Poročila.

PEČI in
ŠTEDILNIKI
v največji izbiri

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 201